

Současná hudba v životě teenagera

Alena Vítková

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Alena VÍTKOVÁ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Hudba v životě teenagera

Zásady pro vypracování:

Volba a formulování tématu, cíle práce.

Zpracovávání teoretické části prostřednictvím odborné literatury týkající se dané problematiky.

Sběr, zpracovávání a vyhodnocení dat.

Shrnutí výsledků výzkumu.

Vyslovení závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005.

ISBN 80-246-0956-8

ZELEIOVÁ, J. Muzikoterapie, Praha: Portál, 2007. ISBN 978--80-7367--237-9

CRHA, B. Problémy hudební výchovy v trendech současné hudební kultury. Brno:

Masarykova univerzita Brno, 1995. ISBN 80-210-1223-4.

HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha : Grada, 2007. ISBN

978-80-247-1168-3

FRANĚK, M. Hudební psychologie. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0965-7

DRÁBEK, V. Stručný průvodce hudební psychologii. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004. ISBN 80-7290-161-3

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivana Marášková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

13. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 13. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.

děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledky obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 14.5.2009

Alena Váňková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářskou práci „*Současná hudba v životě teenagera*“ tvoří teoretická a praktická část. Teoretická část se věnuje období adolescence. Charakteristiku psychických a fyzických změn adolescenta doplňuje vývoj hudebního vnímání. Následuje kapitola s popisem hudby a působením hudebních stylů na dospívajícího. Snaží se zachytit jak se preference hudebního vkusu odráží v jeho vnější vizáži, sebehodnocení a chování. Poslední kapitola patří hudebním stylům a jejich popisu.

Cílem praktické části je metodou kvantitativního výzkumu zmapovat specifika projevů teenagera preferujícího určitý hudební styl.

Klíčová slova: teenager, adolescent, sebehodnocení, identita adolescence, hudba, hudební styly, funkce hudby.

ABSTRACT

Bachelor's thesis "*The contemporary music in the life of teenager*" consists of theoretical and practical part. The theoretical part deals with the adolescence. Characteristic of mental and physical changes of adolescents complements the development of musical perception. The next chapter describes effects of music and musical styles to adolescent. It seeks to capture how the music taste preferences are reflected in its external visage, self and behavior. The last chapter is belongs to musical styles and their descriptions. The aim of the practical part is to map the specificities of expressions teenager prefer a musical style using a method of quantitative research.

Keywords: teenager, adolescent, self, the identity of adolescence, music, music genre, music functions.

Motto:

„Řekni mi co posloucháš a já ti řeknu jaký jsi.“

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivaně Maráškové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 TEENAGER VERSUS ADOLESCENT	12
1.1 CHARAKTERISTIKA ADOLESCENTA	12
1.1.1 Rozdělení dle fází.....	12
1.1.2 Somatické změny	13
1.1.3 Kognitivní změny a emoční změny.....	14
1.1.4 Sebepojetí a sebehodnocení adolescentů.....	15
1.1.5 Morální a hodnotový vývoj	15
1.1.6 Proces rozvoje identity adolescenta	16
1.2 VÝVOJ HUDEBNÍHO VNÍMÁNÍ OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	17
2 PŮSOBNÍ HUDBY NA ADOLESCENTA	19
2.1 HUDBA	19
2.1.1 Funkce hudby	19
2.1.2 Adolescent a hudba	20
2.1.3 Hudba a změna chování	21
2.2 IMAGE ADOLESCENTA PODPOROVANÁ HUDEBNÍM STYLEM.....	22
2.2.1 Punk.....	23
2.2.2 Hip – hop.....	23
2.2.3 Techno.....	24
2.2.4 Rock	24
2.2.5 Metal	24
2.3 ROCK A HIP – HOP, FENOMÉN DNEŠNÍ MLÁDEŽE.....	25
3 HUDEBNÍ STYL	27
3.1 HUDEBNÍ STYL	27
3.2 KATEGORIZACE HUDEBNÍCH STYLŮ.....	27
3.2.1 Metal	27
3.2.2 Disco	28
3.2.3 Pop – music	29
3.2.4 Punk.....	29
3.2.5 Techno.....	30
3.2.6 Rock	30
3.2.7 Hip – hop.....	31
3.2.8 Ostatní hudební styly.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 CÍL VÝZKUMU	34
4.1 VÝZKUMNÉ METODY	34
4.1.1 Popis dotazníku	35
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	35
4.2.1 Konkrétní místo výzkumu	35

4.2.2	Profil respondentů	36
4.3	PRŮBĚH VÝZKUMU	38
4.4	ANALÝZA DOTAZNÍKU	39
4.5	ZÁVĚR VÝZKUMU	58
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
	SEZNAM GRAFŮ	64
	SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH	65

ÚVOD

Již od pradávna je známo, že hudba má vliv člověka. Působí na jeho tělo i mysl, jak nám už ve starověku potvrdili filozofové Platón a Aristoteles. Tvrdili, že hudba utváří osobnost člověka a rozvíjí prospěšné vlastnosti jeho duše.

Problémem dnešní doby je, že člověk dnes slyší hudbu na každém kroku a je ji dobrovolně i nedobrovolně vystaven každý den. Slyší ji z televize, rádia, mobilu, přenosných hudebních přehrávačů, v obchodech a u lékaře v čekárně, de facto v každé čekárně. Hudba nás má v šachu, když nakupujeme, kde na nás v obchodním středisku doléhá zvuk nenápadné a tiše hrající hudby, která má vytvářet příjemnou atmosféru, vhodnou pro nakupování. V dnešní době mají dokonce některé obchody svou vlastní specifickou hudbu. Dostat se do psychického stavu (trans), dnes díky elektronické hudbě již není výsadou jen moudrých šamanů z afrických kmenů, ale i mládeže tančící na technoparty. Hudba dnes hýbe světem.

Vliv hudby na člověka není jen negativní, ale především pozitivní. Dává člověku příležitost projevit své emoce, najít sám sebe a zároveň ukázat ostatním kdo vlastně je. Poskytuje mu možnost někam patřit, začlenit se, s někým se identifikovat. A právě tyto vlastnosti hudby jsou důležité především pro dospívající. Stojí na prahu dětství a dospělosti. Požadují, aby je okolí bralo jako dospělé, ale přitom se tak nechovají. Jejich dětské tělo se mění na dospělé a vlivem hormonů se jim bouří emoce, ve kterých se pak sami nevyznají. Hledají sami sebe, svou vlastní identitu. Jejich potřeba sdílet s někým svoje problémy je táhne do skupiny lidí, kteří mají stejné problémy jako oni. V generaci teenagerů je skupina charakteristická svou subkulturou. Má svoje normy, pravidla, zákony a svoji hudbu. Každá hudba vychází z nějakého hudebního stylu. Tento styl udává skupině mladých lidí rytmus, vizáž a mnohdy i identitu, kterou právě teenageři hledají. Dnešní doba nabízí lidem a hlavně mladým lidem nepřehledné množství hudebních stylů. Každý má svou charakteristickou vlastní hudbu a image. Dospívajícím tak nabízí zázemí, které jim udává tón módy, vyjadřování, myšlení a společenské hodnoty. Hudba jim dává možnost seberealizace, ale i uvolnění a relaxace. Stává se tak pro ně určitým prostředkem sebeterapie.

Výzkum se váže k tématu, snaží se zmapovat jestli jsou rozdíly mezi hudebními styly a jejich dopady na adolescenty v oblasti životních hodnot, názorů, sebepojetí a vnější vizáži. Na tuto problematiku doposud nebylo provedeno mnoho výzkumů, i když je to v současné době společností poměrně hodně diskutované téma.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEENAGER VERSUS ADOLESCENT

V úvodu si objasníme dva pojmy, které budeme nadále používat.

Vlivem globalizace se slovo teenager dostalo i do českého slovníku. Termín teenager je původem z Velké Británie, kde označuje věkovou kategorii se zakončením - teen, což je 13 (thirteen) až 19 (nineteen) let. Český nepřesný ekvivalent je „náctiletý“. Avšak u nás jsou náctiletí již od 11 let. Z toho důvodu je přesnější synonymum pro slovo teenager termín adolescent, jak uvádí i encyklopedické slovníky. Vzhledem k tomu, že je slovo teenager rozšířené a oblíbené hlavně mezi dnešní mládeží, považovala jsem za vhodné dostat toto označení do povědomí ostatních věkových kategorií a náležitě je objasnit.

1.1 Charakteristika adolescenta

Adolescenci můžeme chápat jako most mezi dětstvím a dospělostí. Vzhledem k tomu, že adolescence má korespondovat s termínem teenager, budeme se dále zabývat věkovou kategorií adolescentů v mezníku 13 až 19 let. Vzhledem k tomu, že v našich zeměpisných šířkách se literatura jednoznačně neshoduje v rozhraní adolescence, definujme ji tedy podle Macka (2003), který ji rozděluje do tří fází.

První fáze: časná adolescence, časovém rozmezí zhruba 10 – 13 let.

Druhá fáze: střední adolescence, přibližně vymezená intervalem 14 – 16 let.

Třetí fáze: pozdní adolescence, v rozmezí 17 – 20 let.

Teenager koresponduje s druhou a třetí fází, vzhledem k tomu, že není přesně určeno, jestli je střední adolescence až nástupem 14. roku, nebo začíná těsně po dovršení 13. roku. Jak sám autor uvádí, je střední adolescence přibližně vymezená, tudíž lze předpokládat, že do druhé fáze lze zařadit i adolescenta, který právě dosáhl 13. roku života a následujícím rokem dovrší 14 let. Rozeberme si následně druhou a třetí fází.

1.1.1 Rozdělení dle fází

Podle Macka (2003) lze **střední adolescenci** charakterizovat jako období, kdy je vlastní dospívání nejčastěji objektem úvah a hodnocení. Je zde patrná snaha výrazně se diferencovat od svého okolí, odlišně se oblékat či preferovat specifickou hudbu. Toto odlišné zaměření se pak spojuje v tom, co sociologický přístup k adolescenci nazývá jako specifický

životní styl, neboli kultura mládeže. Toto období se vyznačuje hledáním vlastní jedinečnosti a autentičnosti - vlastní identity. Vyskytuje se zde potřeba začlenit se do vrstevnické skupiny, která má svoji osobitou kulturu.

Pozdní adolescence explicitně nejvíce směřuje k dospělosti. Většina dospívajících ukončuje v této době vzdělání a snaží se uplatnit na trhu práce. V pozdní adolescenci se dospívající zamýšlí nad svou vlastní perspektivou, přemýšlí, co budou dělat do budoucna. Uvažují o svých cílech a jejich realizaci, a to jak v profesním, tak osobním – partnerském životě. V tomto období pokračují ve studiu dál na vysoké škole, odcházejí ze svých domovů, uzavírají manželské svazky, vstupují do role rodičů.

Vacínová, Trpišovská, Farková (2008) uvádějí vývojové úkoly důležité pro období adolescence podle Havirghusta, řadí tam:

- přijetí vlastního těla, jeho fyzických změn a role svého pohlaví
- vytvoření nových vztahů ke stejnému a opačnému pohlaví
- vývoj intelektových schopností potřebných k získání občanské kompetence
- uzpůsobení hierarchie hodnot
- příprava na povolání
- citová nezávislost na rodičích a ostatních dospělých
- sociálně zodpovědné chování
- příprava na vstup do manželství a rodinného života

Macek (2003) zařazuje tyto úkoly do biologické, psychologické a kulturní dimenze, které se hodí pro současnou evropskou a severoamerickou kulturu, avšak v jiné části světa se mohou v mnoha aspektech odlišovat.

1.1.2 Somatické změny

Tělesné změny, které uvádějí dítě do adolescence, se uskutečňují hlavně kvůli hormonálním změnám. Střední adolescence je uprostřed vývoje primárních a sekundárních znaků. Vedle těchto znaků je paralelně ve vývoji zrychlený růst a převážně u dívek - zvyšující se váha. U dívek se objevuje menarché, vývoj sekundárních pohlavních znaků. U chlapců se ve střední adolescenci urychluje vývoj pohlavních orgánů, penis roste do délky a do šířky,

objevuje se ochlupení na intimních místech, vyvíjí se žalud. Ke konci tohoto období jsou pohlavní orgány plně vyvinuty, začínají růst vousy a mění se hlas. Dívky v průměru dospívají dříve než chlapci, což může mít za následek odlišné názory na opačné pohlaví, dívkám mohou připadat chlapci infantilní. (Macek, 2003)

V tomto období je pro adolescenty velmi důležitý zevnějšek, proto bývá tělesná změna intenzivně prožívána. V krajních mezích může vyvolat i pocit ohrožení integrity vlastní osobnosti.

Podle Vágnerové (2005) v pozdní adolescenci už stagnuje vývoj sekundárních znaků. Narůstá spokojenost s vlastním tělem do slova až narcisticky. Je zde vyzdvihována hodnota mládí a fyzické krásy, adolescent srovnává své tělo s vrstevníky a ideálem krásy. V pozdní adolescenci se zevnějšek stává cílem i prostředkem, narůstá zde potřeba líbit se druhým i sobě. U dívek se objevuje se tendence k uniformitě. Snaha se podobat idealizovaným vzorům (modelky, zpěvačky) sice znamená ztrátu originality, na druhou stranu poskytuje jistotu. U chlapců narůstá fyzická síla, která jim zvyšuje soběstačnost a potlačuje nejistotu.

1.1.3 Kognitivní změny a emoční změny

Kognitivní změny

V adolescenci dochází ke kvalitativním změnám ve způsobu uvažování. Piaget (1966, 1970 in Vágnerová, 2005) nazval toto období stadiem formálních logických operací. Pro vývoj myšlení je typické postupné uvolňování ze závislosti na konkrétní realitě. Pro dospívající je charakteristická potřeba přemýšlet o tom, jaký by tento svět měl být. Dospívající je schopen hypoteticky uvažovat o různých možnostech, i těch málo pravděpodobných. Dospívající si postupně osvojuje abstraktní způsob myšlení, ve kterém může být předmětem úvah cokoliv.

Emoční změny

Adolescence zažívá bouřlivé změny v oblasti citového prožívání. Citové zážitky se rozlišují, přibývá vyšších citů. Je to čas zvýšené emoční lability. Pozitivní pocity rychle střídají pocity negativní, což zapříčiňují hormonální změny. Ale ve střední a pozdní adolescenci už vysoká labilita a náladovost odeznívá a přibývá diferenciací silných prožitků. Nastává období vystřízlivění, jež signalizuje nástup realismu mladé dospělosti. (Macek, 2003)

1.1.4 Sebepojetí a sebehodnocení adolescentů

V období adolescence se vztahový rámec uvažování o sobě mění. Macek (2003) toto období charakterizuje jako zvýšenou sebereflexi. K vlastnímu já vztahují názory a soudy subjektivně známých osob, vrstevnické standardy a společenské normy. I když se představy a normy pro adolescenty stále mění, zůstává pro ně i nadále důležité tzv. ideální já, které v sobě nese prvky chtěného a požadovaného já. Ideální já je v rámci sebereflexe často srovnáváno s reálným aktuálním já, čili s jakousi představou, „jaký jsem,“ která se nachází v rovině sebepřijetí (sebeakceptace). Sebepřijetí je důležitou součástí sebepojetí, které můžeme z hlediska obsahu dělit dle charakteristik na: výkonové – vztahovány ke škole, vymezující interpersonální vztahy – dominance, přátelskost, sympatičnost, sociální prestiž, oblast charakterových vlastností – upřímnost, čestnost, spravedlnost. Poslední složkou je dimenze maskulinita - feminita – projev mužství či ženství je chápán spíše jako způsob sebeprosazení. Vědomí těchto vzájemných vazeb, souvislostí a závislostí vede adolescenty k potřebě vnitřního sjednocení, hledání rovnováhy mezi vlastními rolemi a rolemi druhých. (Macek, 2003)

Vnímání vlastního chování, prožívání a sociální srovnávání vede k sebehodnocení. Týká se to všech jednotlivých složek osobnosti, které adolescent vztahuje k vlastnímu já. Čím podrobnější je ve snímání sebe sama, tím více se zvyšuje možnost vnímat se pozitivně, nebo negativně. Sebehodnocení se v adolescenti upevňuje, nepodléhá tolik situačním změnám.

V sebehodnocení adolescenta hraje důležitou roli i tzv. sociální komparace, která pomáhá dospívajícím k pochopení vlastní identity a uvědomování si rozdílů. Jde o tendenci srovnávat své postoje k postojům a způsobu chování s postoji a způsoby chování okolních lidí. (Nakonečný, 2003)

1.1.5 Morální a hodnotový vývoj

Podle Macka (2003) je osvojování mravních norem a společenských hodnot považováno za důležitý prvek socializace. Kohlberg (1976, in Macek, 2003) nazývá období adolescence jako období konvenční morálky. Konvenční morálka je založena na principech, které si adolescent odvozuje z jednání a chování lidí v nejrůznějších situacích, jež se v jeho okolí uskutečňují.

Vágnerová (2005) rozdělila rysy morálních postojů následovně:

- Adolescenti mají potřebu uvažovat o morálních principech, zásadách a následně k nim zaujímat vlastní stanovisko.
- Tíhnou k absolutizujícím a akceptovaným závěrům.
- Mají tendenci vyžadovat dodržování uznávaných principů a pravidel, mnohdy až nekompromisně. Z toho plyne netolerance k lidem, kteří mají odlišné názory než adolescenti zastávají, tímto je matou a stávají se tak pro ně nepříjemní.

1.1.6 Proces rozvoje identity adolescenta

Podle Vágnerové (2005) má podstatný vliv na rozvoj identity adolescenta komplexní proměna jednotlivých složek osobnosti. Adolescent usiluje o nové sebevymezení, hledá jeho smysl a usiluje o začlenění jednotlivých složek své identity. Získává nové kompetence, dostává se do nových rolí spojených s postavením ve společnosti, se kterými se musí náležitě vyrovnat a zaujmout k nim nějaký postoj. Proměny dávají adolescentovi možnost dalšího rozvoje, záleží je na něm, jak tyto možnosti využije.

Vytváří se nové pojetí vlastní identity, dospívající se snaží uskutečnit svou představu, kým by chtěl být. Rozvoj identity však závisí na dosažené úrovni kognitivních schopností a emoční zralosti. S tím souvisí i úsilí o větší sebepoznání, přesnější vymezení sebe sama a svých schopností. Hodnocení jiných lidí je v tomto věku důležitým prostředkem sebepoznání. Poskytne mu informace o jeho vlastnostech a kompetencích.

V průběhu pozdní adolescence se sebehodnocení stabilizuje, není tak lehce ovlivnitelné situačními výkyvy. Pro toto období jsou součástí identity partnerské a především přátelské vztahy. Adolescent se vymezuje i svou příslušností k nějaké skupině, která je pro něj v procesu rozvoje individuální identity velmi důležitá, jedná se o stádium skupinové identity. Skupinová identita znamená pro jedince oporu v nejisté individuální identitě.

Proces rozvoje identity – individuace, má čtyři fáze:

1. Diferenciace - uvědomění si fyzické a psychické odlišnosti vůči ostatním. Mění se vztah k dospělým, dochází k identifikaci s rodiči nebo jinými autoritami.

2. Experimentace – experimentace s vlastní emancipací. Dospívající odmítá úplnou závislost na rodině, nahrazuje ji vázaností na vrstevníky. Žije z přítomnosti, otevřená budoucnost je pro něj samozřejmostí. Vše je v budoucnu hypoteticky možné.

3. Postupné stabilizace – dochází zde k stabilizaci vztahů s rodiči. Dospívající dosáhl určité samostatnosti, přivlastnil si zralejší způsoby chování a jednání.

4. Psychické osamostatnění – oddělení od rodiny, poslední snaha se úplně osamostatnit a vytvořit si vlastní identitu, která bude potvrzovat jedinečnost jeho osobnosti. Představa o jeho osobě už je více realistická.

Macek (2003) tento proces rozvoje identity popisuje jako mnohvrstvený a po jeho ukončení si adolescent zodpoví na otázku, „kdo jsem“.

1.2 Vývoj hudebního vnímání období adolescence

Sedlák (1990) rozděluje období adolescence na dvě hudebně vývojová období:

1. Období středního školního věku, od 12 do 15 let.

2. Období staršího školního věku, od 15 do 20 let.

Toto rozdělení je však orientační, každý jedinec má specifický vývoj a nelze ho tak přesně začlenit do určité kategorie.

Období středního školního věku

Změny odehrávající se v duševním životě dospívajících mají podstatný vliv na jeho hudební vnímání, zájmy a postoje. Dochází k jemnější diferenciaci a pronikavější analýze vnímání. Pro toto období je charakteristická nadměrně hlučná produkce hudby. Hlasitý zvuk kytar a zvýšená intenzita reprodukce hudby vyvolává v dospívajících zvláštní citové opojení. S pohlavním zráním se objevuje dosud neznámé erotické a sexuální citění. Erotické citění zesiluje hudební prožitek a dodává mu tak nový rozměr. Dospívající tak může pochopit vztah mezi mužem a ženou často symbolizovaný v milostných písních.. Hudba tak může usměřňovat a kultivovat erotické zrání jedince.

Období staršího školního věku

Toto období je vlivem ustálení hormonálních změn charakteristické jako vyrovnanější a harmoničtější. Dospívající už nebere hudbu jako nástroj pro vybouření svých emocí, ale snaží se ji využívat v činnostech poslechových, interpretačních a hudebně kreativních. Z psychologického hlediska vytváří tento věk optimální časovou fázi pro působení hudby a ostatních druhů umění, a to z toho důvodu, že v tomto období má jedinec možnost se nově hudebně formovat. Neuplatňuje se již hudební výchova, která byla na základní škole a do jisté míry je tak ovlivňovala.

V tomto období se preference určitého hudebního stylu promítá do pocitu sounáležitosti se svými vrstevníky, do naplnění potřeby sociálního uznání. S tím úzce souvisí i módní oblékání, typ účesu a celková image, která má kořeny v preferenci hudebního stylu a zaručeně „správných“ idolech.(Drábek, 2004)

Vliv skupiny na utváření identity

Poledňák (1984) ale poukazuje na rozlišné psychické procesy v období adolescence vztahující se k identitě. Silná preference určitého hudebního stylu v tomto období zbavuje jedince vlastní identity pasivní nápodobou svého idolu, na druhé straně mu však poskytuje možnost „identifikovat se s tím, čím jsme se reálně nestali.“ Dospívajícímu k utváření identity pomáhá i malá neformální skupina – „parta,“ která působí jako filtr propouštějící zvenku jen to, co jí imponuje. Každá skupina má svoje pravidla a kulturu, která může být ovlivněna hudebním stylem, jenž daná skupina preferuje. Když mladý člověk změní skupinovou příslušnost, může u něho nastat obliba odlišných zájmů, než preferoval v dřívější skupině. Odlišnost může být až extrémní, například obliba boxu ze může změnit na oblibu tance, stejně tak může mít změna skupiny vliv na dopad ve školním snažení. Snahu vyniknout ve škole může zaměnit záškoláctví a výtržnictví. Skupina v tomto období působí jako mocný korektiv, nejen v otázkách identity, ale i otázkách vztahu k hudbě, která je symbolem mladé generace.

2 PŮSOBENÍ HUDBY NA ADOLESCENTA

2.1 Hudba

Hudba je univerzální jazyk lidstva. Pomocí hudby můžeme komunikovat s jinými národy a nepotřebujeme k tomu znát jejich řeč. Hudba nás provází od narození až do smrti. Je v každém z nás, někdo ji vnímá intenzivněji, někdo méně intenzivněji, někdo si ji uvědomuje více, jiný třeba vůbec. Tak či tak hudba na člověka působí v rovině psychologické a fyziologické.

Hudba má silný emocionální náboj, dovede aktivovat emoce a umocnit jejich sílu. Dokáže proniknout i do vnitřně uzavřeného člověka a rozeznít jeho city. Zanedbává – li někdo citový rozvoj hudbou, zanedbává rozvoj nejen duševní sféry, ale celé osobnosti. Hudba člověka nabíjí energií, podněcuje k aktivitě, ovlivňuje volbu a způsob jednání, uspokojuje jeho potřeby. (Sedlák, 1974)

Již od středověku je známo emoční působení hudby na člověka. Po celém světě se hudba používá jako léčebný prostředek u některých duševních chorob. Existují dokonce i muzikoterapeutické nemocnice. Dá se říci, že mezi emočním životem a hudbou je vztah, který kupříkladu psychologové využívají pro léčbu svých pacientů. Co se týče vyhraněné hudební preference, může být cenným nástrojem k získávání informací o povaze člověka. (Sillamy, 2001)

2.1.1 Funkce hudby

Hudba už dnes není pouze umění, ale i součást komerčního showbyznysu, kde vedle zábavy plní i další společenské funkce. Ovlivňuje vkus, zejména mladé generace, se kterou přímo i nepřímo manipuluje.

Hudba plní několik funkcí, které současně uspokojují některé z lidských potřeb.

H. Rosing (1992, in Drábek, 2004) rozděluje funkce hudby do dvou oblastí:

- společensko komunikativní (sociogenní), tam patří funkce náboženská, reprezentativní, slavnostní, identifikační, výchovná, pohybově aktivační, kontaktní, společensko kritická, seberealizační. Jsou závislé na situačním kontextu a okolnostech.

- individuálně psychické (psychogenní), jsou na okolnostech z vnějšího světa téměř nezávislé. Jsou přijaty na základě osobních potřeb, a tak jsou i prožívány. Můžeme sem zařadit například poslech hudby při překonávání samoty, nebo k povznesení se nad každodenní problémy a jiné.

Poledňák (1974, in Drábek, 2004) pojednává o hudebních funkcích uspokojujících základní lidské potřeby. Dělí je na:

- potřeba nových dojmů (stimulační potřeba) - umožňuje prožitek smysluplného plynutí času
- potřeba bezpečí a jistoty (identifikační potřeba) - naplněná ztotožněním se skladbou a s interpretem. Odtud pramení nápodoba účesu, oblékání či chování hvězd
- potřeba uznání – hudba nám může „nahradit“ doteky či pohlázení, funguje jako dostupný a uspokojivý společník. Mimo jiné nám hudba může vyplnit konverzační vakuum, které nastává například při nedostatku hovorových témat.
- potřeba seberealizace – hudba uvolňuje představivost a fantazii, umožňuje projekci a realizaci v hudbě.

Mezi další funkce hudby lze zařadit funkci estetickou a dekorativní, která může sloužit jako podklad pro různé společenské události a funkci sociálně organizační, kde například plní úlohu zpěvu při náboženských obřadech. To je jen pouhý výčet z funkcí hudby, ve skutečnosti je jich však mnohem víc a stále nové a nové se objevují. (Matzner a kol., 1983)

2.1.2 Adolescent a hudba

Jak už bylo zmíněno, adolescentní generace má svou vlastní kulturu, která představuje generačně typický způsob sebevyjádření, který ovlivňuje skupiny a její individuální příslušníky. V tomto období je pro dospívající důležitý určitý typ hudby, který symbolizuje příslušnost k vlastní generaci, nabízí možnost sdílet zážitky, které umožňuje. Hudba je pro ně prostředkem ke kontaktu s vrstevníky. Pro adolescenty může být přitažlivý svým rytmem, hlasitostí a určitým stereotypem. Poskytuje jim úplně jinou stimulaci než ostatní

podněty, dráždí je a aktivizuje. Uspokojuje jejich potřebu odlišit se od ostatních, znamená pro ně svobodu a alternativní styl života. Znamená pro ně protiváhu racionálního stylu a tlaku společnosti dospělých. Koncerty oblíbených skupin, diskotéky jsou místem generačního setkávání spojené s potřebou odvázat se, mají pro ně význam rituálu, který jim umožňuje uvolnění a relaxaci od zátěže a nároků, které na ně klade společnost. (Vágnerová, 2005)

Hudební vkus mládeže je nejvíc ovlivňován masovými sdělovacími prostředky, které zprostředkovávají orientaci v novinkách, ať už hudebních, či módních. Dospívající berou hudbu jako prostředek socializace. Někdy je jejich nadšení pro hudbu tak velké, že si ani neuvědomují její kvality umělecké. V hudbě hledají hlavně naplnění mimoestetických potřeb. Je pro ně průvodkyní tichého snění i nástrojem k uskutečňování emocionálních kontaktů. Pro adolescenta je hudba jednou z nejdůležitějších forem společenského života. (Drábek, 1992)

2.1.3 Hudba a změna chování

Představa, že samotná hudba ovlivňuje chování člověka, pochází z dob již dávno minulých. Zájem na využití hudby při ovlivňování chování mohou mít třeba učitelé, lékaři a v dnešní době supermarketů, hlavně obchodníci. Avšak přes značné úsilí a zrealizované experimenty se hudební psychologii nepodařilo přednést dostatek důkazů o tom, jakým způsobem a v kterých situacích hudba ovlivňuje člověka. V historii lze najít poměrně malé množství příkladů z uskutečněných výzkumů.

Na člověka působí hudba v mnoha situacích a prostředích, kde ho častokrát vědomě i nevědomě podněcuje ke změně chování či jednání. Proto můžeme říct, že hudba je jedním z prostředků, který definuje prostředí. Například varhanní hudba může navodit náboženské prostředí, barokní či instrumentální hudba pocit exkluzivity, zatímco populární může mít zcela jiný účinek.

Rozdílný vliv má však agresivní a uklidňující hudba. Halamová, Katsarou (1998 in Franěk, 2007) poukázali na vliv agresivní hudby na změnu chování. Zjistili, že hudba, kterou ve svém experimentu použili, měla vliv na rozhodování pomáhat. U dětí, kterým se pouštěla jako zvuková kulisa agresivní hudba, byla zjevná menší ochota pomáhat, než u dětí, kterým byla pouštěna hudba stimulující a uklidňující. V druhém z experimentů psaly děti slohovou

práci, kde se při poslechu agresivní hudby objevovaly ve slohu prvky násilí a agrese. Při uklidňující hudbě nebo naprostém tichu se ve slohu tyto prvky již neobjevovaly.

Častokrát se spekuluje nad tím, zda dlouhodobější poslouchání určitých typů hudby podněcuje k agresivnímu či asociálnímu chování. Nejčastěji se v této souvislosti hovoří o heavy metalu, punku, hip – hopu a rockové hudbě. (Franěk, 2007)

O vlivu rockové a hip – hopové hudby konkrétně na adolescenty se budeme bavit v kapitole rock a hip – hop, fenomén dnešní mládeže.

2.2 Image adolescenta podporovaná hudebním stylem

Jak už bylo zmíněno, pro adolescenta je velmi důležitý jeho vzhled. To, jak se obléká, jaký volí make-up, typ účesu, ale i chování a jednání. To všechno se stává prostředkem k vyjádření vlastní identity. Utváří tak jedincovu osobní image.

Tímto způsobem dospívající komunikuje se svým okolím, dává mu najevo, kým chce být. Jeho postoj může být vyjádřený preferencí stále stejného oblečení, ať už typem či barvou, které svým důrazem na stabilitu a neměnnost zevnějšku překonává nejistotu z fyzických změn, které nejdou ovlivnit, například proporce postavy.

Vágnerová (2005) tvrdí, že mezi nejčastěji používané prostředky stylizace zevnějšku adolescenta patří oblékání. Dospívající tímto obvykle vyjadřuje příslušnost k určité skupině, nebo vzoru. Adolescenti si pomocí oblečení mohou zdůraznit své tělesné formy a sexuální identitu, mužskou či ženskou. Pro své oblékání si vybírají barevné odstíny, které už nejsou tak jemné. Objevuje se obliba negativisticky černé.

Úprava zevnějšku může představovat i příslušnost k určité skupině, jako jsou fanoušci sportovních klubů a hudebních skupin. Prezentace sociální identity posiluje jeho sebeúctu. Oblečením může dospívající vyjádřit svůj nesouhlas normami a životním stylem konzumní společnosti. Odmítá uhlazenost, která se mu jeví jako pokrytecká, chce vyjádřit moralizující postoj, který říká, že šaty nedělají člověka. Společnosti to dává najevo preferencí starého šatstva, obnošeného a vyšlého z módy.

Osobní výraz pomocí oblékání pomáhá dospívajícím odlišit se od dospělých. Umožňuje jim definovat si svoji vlastní identitu. Demonstrují to nošením například až extrémně vypadajícím oblečením, které by si dospělý nikdy nevezl, protože by si v tom připadal směšně – trička nad pupek, hluboce vystřižené šortky.

Mnohdy u dospívajících úprava zevnějšku odráží nejistotu a hledání vlastní identity. Oděv, celý černý, v kombinaci s výrazným nalíčením a různými železnými doplňky, může znamenat snahu jedince upoutat na sebe pozornost, upozornit na sebe a získat tak aspoň ocenění, když už ničeho lepšího dosáhnout nelze. (Vágnerová, 2005)

Zaměříme se tedy na hudební styly v kombinaci s oblékáním dospívajících.

2.2.1 Punk

I když je punk životní filozofií i životním stylem, každý jedinec vyznávající tento styl si zachová svoji vlastní identitu. Svým oblečením se punkeři chtějí odlišit od ostatní konzumní společnosti, oděvem i chováním chtějí co nejvíce šokovat a provokovat. Přes individuální rozdíly mají hodně společných znaků. Oblečení punku má být co nejvíce špinavé. Punkeři nosí kožené bundy, dnes se hodně nosí bundy zvané bombery. Na bundách jsou nášivky, kovové zdobení, popisky speciálními barvami nebo fixy. Bunda má nerovnoměrný střih, nebo zakřivený zip.

Oblíbeným doplňkem je anarchistický symbol A v kruhu a punková hesla NO FUTURE a PUNK IS NOT DEAD, která zdobí jejich batohy. Trička bývají různě roztrhaná a sepnutá spínacími špendlíky a hesly, která jsou napsána v co nejkontrastnějších barvách. Upnuté rifle se nosí zkrácené na výšku boty. Kolem krku řetěz spojený visacím zámkem, a další řetězy kolem těla symbolizují spoutanost člověka s režimem. Boty vysoké vojenské jsou znamením odporu proti militarismu. (Šabata, 2003)

2.2.2 Hip – hop

Hip – hop je hudební styl nejvíce ovlivněný médií a komerčním světem. Oděvní průmysl téměř dvacet let vytvářel hip- hopovou módu. Kritikové však tvrdí, že v tomto směru průmysl využívá hip - hop jako nástroj k využívání enormního zisku, vytrácí se kreativní zájem.

Hip – hopové oblékání je v dnešní době už specifickým znakem subkultury odlišující se od ostatních. Většinou bývá pohodlné, volné až plandavé. Objevují se kombinace pestrých barev a velkých nápisů módních značek na tričkách, většinou rozměrově o dvě čísla větší než je jejich majitel. Image dotváří tenisky s rovnou podrážkou a kšiltovka s rovným kšiletem. Vnější vizáž doplňují zlaté řetězy kolem krku nebo nápadné prstýnky na ruku.

2.2.3 Techno

Hudební styl techno a jeho vyznavači nerazí jednotnou vnější vizáž. V davu nejsou zase tak odlišní od ostatních teenagerů. Pro tento styl jsou typické párty, kde se tančí od rána až do večera za podpory tripu, neboli psychedelických drog. Odtud pramení jejich „smajlíci“ (úsměvné obličejky) na různých částech oděvu. Nosí upnuté kalhoty a těsná trička opět zdobená usmívajícími se obličejky. (Kománková, 1998)

2.2.4 Rock

Hudební styl rock už dávno není móda ve stylu xxl, seprané mikiny a kalhoty. Dnešní mládež preferující tento styl se odívá do sportovních košil se širokým límcem. Kožené kalhoty a bundy, společně s mohutnými botami dotváří rockerovu image. Oblíbenou barvou je černá. Pro drsnější vzhled doplňuje rocker svůj oděv špendlíky, cvoky nebo nápisy kapel. Kalhoty jim zdobí kožený pásek s velkou sponou a ozdobnými kovovými doplňky.

2.2.5 Metal

Pro dospívající vyznávající metalovou hudbu a její podžánry je charakteristickým rysem stylizace do rolí rockových hvězd. Nosí modré i černé elastické upnuté rifle, riflovou vestu. Zejména heavymetalisté pak doplňují svůj šatník riflovou, někdy koženou bundou zvanou křivá, doplněnou kovovými doplňky, cvoky nebo nápisy. Trička s krátkým a dlouhým rukávem s nápisy oblíbených kapel. Mezi letní oděv metalistů patří kšiltovky s názvem hudební skupiny a krátké kalhoty – bermudy - též s názvy metalových skupin. Jako obuv si volí tenisky nebo botasky. Zdobné doplňky v jejich oděvu jsou široké náramky pobité cvočky, řetízků na ruku i na krku, kožené pásky a přívěsky. Nesmí chybět ani náušnice a prstýnky ve tvaru hada nebo lebky. (Šabata, 2003)

2.3 Rock a hip – hop, fenomén dnešní mládeže

Dnešní moderní svět nabízí adolescentům nepředstavitelné možnosti dostat se k informacím jakéhokoliv typu. Je to uspěchaná doba, je plná komerce a útočících médií, která se snaží zmanipulovat mládež, jak jen to jde, ale i když se adolescent snaží vymanit z jejího komerčního vlivu, častokrát tomu podlehne. Hudební a módní průmysl na něj utočí ze všech stran. Adolescent se tak uchyluje ke skupinkám a cítí se od okolního světa oddělen. Tuto možnost mu dnes poskytuje hip – hop podporovaný konzumní společností. Dalo by se říct, že je to fenomén dnešní doby. Kdo nenosí aspoň boty ve stylu hip – hop, není mezi adolescenty in.

Nejen móda hip – hop, ale i hudba má na adolescenty silný vliv. Jak už bylo zmíněno v kapitole hudba a změna chování, hip – hop se řadí k hudebnímu stylu s poměrně velkým dopadem na chování dospívajících.

Nedávná studie Tooka a Weisse (1994 in Franěk, 2007) prováděla experiment, který zkoumal vztah mezi poslechem metalu a rapu a psychosociálním zmatkem adolescentů. Sledované osoby byly dívky a chlapci ve věku 12 – 18 let, kteří měli problémy s chováním. Ukázalo se, že příslušníci rapu a metalu měli v porovnání s těmi, kteří tyto styly v oblibě nemají, horší školní prospěch, více problémů s chováním ve škole a předčasnou sexuální aktivitu. Užívali drogy a byli už někdy zadržení policií. Tato tendence byla vyzorována silněji u chlapců, než u dívek.

Wingood a kol.(2003 in Franěk, 2007) upozoroval spojitost mezi častým pozorováním videa s rapem a sexuálním chováním adolescentů. U afroamerických dívek bylo spatřeno zdravotně riskantní chování, které vede k získávání pohlavních nemocí.

Celkově je rap často spojován s deviantním chováním adolescentů, ale existují rozdíly mezi preferencemi různých žánrů rapu. Nicméně jsou to zatím jen hypotézy, protože na toto téma bylo zatím provedeno málo experimentů, aby z toho mohl vyjít všeobecně platný závěr, který by potvrdil tyto domněnky.

Rocková hudba není spojována s komerčním průmyslem, ale adolescenti si ji často vybírají pro její údernost, drsnost a odlišnost. Rocková hudba pro dospívající plní nejčastěji funkci přetlakového ventilu, přináší jim estetické vyžití, emocionální uvolnění a dává průchod

mladistvé recesi a spontaneitě. V životě adolescentů se rocková hudba často odráží ve vulgárních projevech a nezdravé hlučnosti. (Drábek, 1992)

Rocková hudba se vyznačuje velmi hlasitou hudbou, zakrývá prvky ticha a mlčení, stává se jakousi hmotou, která působí na tělo a mysl člověka. Rockové koncerty jsou většinou doprovázeny nepřiměřeně hlasitou reprodukcí kytar a neukázněnými adolescenty, kteří se tam přišli vybouřit a popustit uzdu svým emocím. (Poledňák, 1984)

V souhrnu však nemůžeme označit každého adolescenta vyznávající styl hip – hop nebo rock za delikventa nebo výtržníka se špatným chováním. Hudba člověka nepředělá, to jaký adolescent bude, záleží na jeho osobních vlastnostech, charakteru a hlavně společnosti, jakým mu půjde příkladem. To vše se pak odrazí na jeho chování.

3 HUDEBNÍ STYLY

3.1 Hudební styl

Na začátku si ujasněme, co termín hudební styl znamená. Jedná se o rozdělení hudby z hlediska formálních a obsahových charakteristik. Hudební styl ale není jen text, melodie a harmonie, ale i filozofický směr, který udává rytmus a tempo lidem, kteří se v něm poznávají. Jestliže se jim míra preference hudebního stylu zvýší, stává se pak pro ně stylem životním.

Teď už k jednotlivým hudebním stylům.

3.2 Kategorizace hudebních stylů

3.2.1 Metal

Ve volném překladu znamená „kov.“ Dalo by se z toho usoudit, že jde o poněkud tvrdší charakter hudby, který bude nejspíš přitahovat jen chlapce. Ale není tomu úplně tak. Tento styl preferují i dívky a není jich zrovna málo. Charakteristickým rysem je rychlé až expanzivní používání elektrických kytar. Pro vznik si bral inspiraci v blues a rocku. Za předchůdce metalu lze považovat hard rock.

Jak uvádí Korál (1998), metal se začal objevovat počátkem 80. let. Dělí se na heavy metal, speed metal, progresivní metal, trash metal, black metal, death metal, doom metal a gothic metal.

Mezi nejsilnější a nejrozšířenější se řadí **heavy metal** (těžký kov). Do jisté míry je to styl konzervativní a rigidní. Postupně se však stal metal stylem, který se proměňuje, obnovuje svoji vizáž, nestojí na jednom místě. Jeho vývoj jde neustále dopředu. Celkově se však heavy metal řadí k tvrdému a syrovému hudebnímu stylu a jeho myšlenkový proud je ve větší míře adekvátní této skutečnosti.

Speed metal. Jedná se o rychlejší podobu klasického heavy metalu. Speed je velmi melodický a snaží se působit na city člověka. Jeho texty jsou epické. Může něm slyšet smyčcové nástroje jako jsou housle, violoncello. Dříve byl tento styl výsadou severní Ameriky, dnes však jeho obdivovatele najdeme po celé Evropě.

Progresivní metal, v sobě nese prvky artrocku a pomprocku s pozadím symfonické hudby.

Trash metal je podle Korála (1998) nejagresivnější odnož heavy metalu. Má nádech punku, hard rocku, ze kterého získal rychlost, údernost a prudkost.

Black metal je charakteristický okultními, spiritistickými až satanistickými texty. Platí pro něj rychlost a agresivita. Typickým projevem pro tento styl je growling čili atypický řev zpěváka. Black se vyznačuje také složitou rytmikou, vysokou náročností techniky, která je kladena na kytaristy. Protagonisté tohoto stylu mívají vizuální image tvořenou převážně z černé barvy.

Death metal popisuje Korál (1998) jako nejbrutálnější formu metalové muziky. Jedná se o velmi rychlou kytarovou hudbu podobou trash metalu. Vystupuje zde do popředí projev vokalisty a jeho hluboký, drsný hlas. S podobnými hudebními prvky popisuje také **Doom metal** (kov zániku, zkázy, záhuby). Styl, ve kterém lze slyšet kromě syrového kovového zvuku kytar, také pomalá až táhlá tempa. Klade se důraz na melodii a lyrické texty, ze kterých jde cítit stesk a žal. Posluchač z něj nemá mít pocit bezvýchodnosti a beznaděje, ale má tam najít střípky naděje. Objevuje se zde ženský hlas, leckdy přímo operní, který ve vriskotu zpěváka andělsky zní. Díky něžnému ženskému hlasu má vyniknout kontrast mezi dobrem a zlem.

Obdobu doom metalu tvoří **gothic metal**, texty se středověkou tematikou se odráží ve větší míře i ve vizáži kapely a jednotlivých členů v ní. Upřednostňují průraznější a tvrdší zvuk. Klasickou barvou je pro ně černá.

Z gothic metalu vychází hudební styl gothic. Na ten se ptám i v dotazníku. Žádný respondent se však k němu nepřihlásil. Vzhledem k tomu, že je to nový styl, není ještě zpracován v literatuře. Z tohoto důvodu se o něm už více nezmiňuji.

3.2.2 Disco

Spíše chápán jako hudební styl, je více stylem tanečním. Znamená rytmus diskoték a teenagerů tancujících na prknech před mixážním pultem. Nejde zde ani tak o melodii a texty, jak o pulsující rytmus stvořený k tanci. Disco je tvořené převážně elektronickou hudbou. Velkou oblibou jsou předělané písně z minulých let. Dalším rysem je DJ, který se objevuje na již zmíněných diskotékách. Jeho úkolem je pouštět hudbu z CD na mixážních pultech,

často i z gramodesek, které občas zastaví nebo otočí v protisměru. Nemá filozofickou povahu, jejím posláním je vyzvat posluchače k tanci.

3.2.3 Pop – music

Pop – music, nebo také populární hudba, je podle Vrkočkové (1996) hudba všeobecně známá a oblíbená. Může být z oblasti zábavné hudby, moderní, tradiční či vážné. Profesionální i amatérská. Má charakter kratších, snadno zapamatovatelných skladeb. Nevyžaduje od posluchačů soustředění a je určena všem vrstvám posluchačů. Matzner a kol. (1983) uvádí, že populární hudba je často spojována s bezprostřední blízkostí muzikanta a posluchače. Texty jsou vyjmuty z lidských příběhů. Pro posluchače má především funkci relaxační. Dále může fungovat jako podklad pro pochod, společenská shromáždění. Důležitá funkce populární hudby je zejména poznávací, kde svými texty podněcuje posluchače k zamyšlení, zprostředkovává jim informace.

Mladí lidé často hledají v pop – music scéně, mezi zpěváky a muzikanty svoje „idoly.“ Čerpají z nich inspiraci, sílu a mnohdy se je snaží zcela napodobit, hlavně svým zevněškem. Týká se to především adolescentů.

3.2.4 Punk

V punku nejde o kvalitní hudbu, nýbrž o drsnou hudbu s prvky agresivity, která staví na obdiv primitivnost. Volný překlad pro slovo punk znamená „prevít“. Hudební styl punk lze především najít na živých koncertech, kde však působí ne zrovna příkladně pro mládež, která si je přišla poslechnout. Punk je spojen s agresivním projevem i vzhledem. Hudba není melodická, má kratší usekané frekvence v rychlém rytmu. Reprezentanti tohoto stylu z řad hudebníků stylu punk jsou mladí lidé. (Matzner a kol., 1983)

Texty obsahují kritiku na soudobou společnost a peníze. Nejvíce jsou známé svými protesty proti režimu. Zastávají anarchii, působí jako provokativní styl, který razí heslo „*Punk is not dead.*“ Tento nápis můžeme najít téměř u každého jeho vyznavače. Punk je tak pro svoje fanoušky především otázkou životního stylu. Obdivovatele najdeme zejména z řad mladých lidí, kteří v něm vidí momentální oporu a sounáležitost. Projev hudebního stylu punk je spojován s bouřlivými projevy citů na veřejnosti, a to nejen od fanoušků, ale i od zpěváků – hudebníků.

3.2.5 Techno

Hudební styl techno tvoří elektronicky tvořená hudba. Hlavní roli zde hraje počítač, který tomu dá výslednou korunu. Vznik se datuje v 80. letech. Hlavními rysy je ostrý, těkavý rytmus a velmi rychlé tempo. Používá elektronicky generované zvuky a tóny, které se za sebou ve stejných motivech neustále opakují. Na posluchače tak působí až hypnoticky. Poslední dobou je techno známé se svou hudbou „ pod širým nebem.“ Obdivovatelé tohoto stylu se shromažďují na velkých prostranstvích, kde pod vlivem psychedelických drog tančují od rána až do večera na hlasitou hudbu podporovanou světelnými efekty. Mezi nejznámější v České republice se řadí Czechtek. Techno se odráží ve vizáži i v chování svých fanoušků. Někteří z nich ho považují za životní styl. (Kománková, 1998)

3.2.6 Rock

Rock vznikl v 50. letech sloučením rhythm and blues a country music. Dnešní rock se od předešlého rocku docela liší. Dříve směřoval do stylu rock'n roll, dnes však v něm můžeme slyšet prvky populární hudby a jiných hudebních stylů. Typickým rysem v této hudbě je zvuk zesílených elektrických kytar a elektronických nástrojů. Objevuje se zde jednota interpreta s posluchačem navozující zvláštní, působivou atmosféru. Hudba spíše určená k živému poslechu. Rock je melodický, má jednoduchý, ale úderný rytmus převážně s kytarovými sóly. (Matzner a kol., 1983)

Dělí se na několik žánrů. Uvádím některé z nich: Alternative rock, hard rock, progressive rock, art rock.

Alternative rock je alternativní hudba s typickými znaky rocku, inspirovaná punkem. Má společné rysy z filozofie punku, kterou promítá i do své hudby. Termín alternativ rock bývá spojován s undergroundovou scénou 80. let.

Hard rock vychází ze stylu rock and roll. Má charakteristický zkreslený zvuk elektrických kytar, basových kytar a bicích. Ostrý, úderný rytmus doprovázený jednoduchou melodií je zvýrazněný hlasitým projevem kytar. Hard rock můžeme slyšet i v některých metalových žánrech.

Progressive rock je hudba náročná na kytarový přednes. Tato hudba je velice propracovaná a má povahu delších, někdy až dvacetiminutových skladeb. Můžeme zde slyšet složitou

rytmiku v harmonické kompozici. Texty jsou složité, s filozofickým podtextem, mystické, někdy až náboženské.

Art rock hudební žánr rocku, který trochu vybočuje z hlavního proudu klasického rocku. Hudba je hodně propracovaná jak po instrumentální stránce, tak po stránce textové. Kytara si zakládá na vysoce kvalitních sólech. Opět se zde objevují časově náročné skladby. Důraznou rytmiku podporuje klasická hudba.

Celkově však rock tolik neovlivňuje životní styl svých obdivovatelů, jako je tomu u jiných stylů. Má hodně příznivců především z řad střední generace.

3.2.7 Hip – hop

Hudební styl hip – hop vznikl na počátku 70. let 20. století v černošských ghettech USA a odrazil se na něm vliv jamajských a amerických kultur. Je to elektronická hudba tvořená počítačem. Jak uvádí Zbyněk Heřmánek (1998 Beat) hip – hop je umělecká forma, která v sobě zahrnuje graffiti, breakdance, deejaying a emceeing. Graffiti a breakdance jsou však nehudební formy hip – hopu. Nadále se budu zabývat následujícími dvěma projevy. **Deejaying** je základní kámen ve vytváření hudby. Jedná se o diskžokejovu práci s gramofonovými deskami (cutting, scratching, punch a jiné), obsluhou sampleru a mixu. Dj. zpravidla používá dva gramofony, na kterých mezi sebou nezávisle stopuje desky a vytváří tak nové zvuky.

Emceeing čili rap jsou mluvená slova interpreta vložená mezi skladbu nebo píseň. Jde ruku v ruce v deejayingem. Obsahy textů kritizují soudobou společnost. Jedná se o interpretovy současné názory na danou věc, která ho momentálně tíží. Hip – hop bere jako způsob k vyjádření svých emocí. Samotný rap se dělí na několik stylů, namátkou mohou uvést **Gangsta rap**, jeho součástí jsou tvrdé a násilné texty, které jsou často mířené proti policii. **Freestyle rap** je nestriktní řeč. Freestyle proto, že texty se tvoří přímo na místě v momentálním čase. „Raper“ popisuje svoji situaci a různé okolnosti okolo něj. **Hardcore rap** se ve svých textech zmiňuje o násilné smrti a nechává se inspirovat činy masových vrahů.

Hip – hop je fenomén dnešní generace teenagerů. Skloňuje se ve všech pádech. Je to životní styl a pro některé skalní příznivce přímo životní cesta. Hip – hop dává mladým lidem možnost vytvořit si svoji vlastní hudbu podle svého gusta. Mnoho teenagerů si v dnešní době zakládá vlastní skupiny a hip – hop hudbu si tak tvoří a nahrávají přímo ve vlastním

domě. Jak už jsem ale uvedla hip – hop není jen o hudbě, ale i o subjektivním vyjádření teenagera skrze tanec nebo kresbu.

3.2.8 Ostatní hudební styly

Za zmínku stojí i styly, které sice nepatří mezi populární a známé, ale určitě zajímavé. Ve výzkumu jsem dala možnost uvést jiný hudební styl, který dotazovaní preferují. Uvedli zde mimo jiné i styl Oshare kei, který je obdobou japonského rocku. Zakládá si hlavně na módě a vnější vizáži. Vyznačuje se kreslenými postavičkami, odkud berou fanoušci módní inspiraci.

Připomněla bych zde i hudební styl emo, který je spíše stylem životním. Vyznavači emo stylu mají výrazné oblečení a pro okolí se jeví jako nešťastní lidé. Tématem emo je frustrace z osobního života a zničené lásky, z toho pak vycházejí hudební texty. Styl hudby se blíží rockové hudbě, je založen na pocitech a emocích. Uvádím ho jako možnou variantu odpovědi v dotazníku, ale nepřihlásil se k tomu žádný respondent. Tento styl je u nás poměrně mladý, těžko se k tomu hledá odborná literatura.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL VÝZKUMU

Cílem empirického výzkumu bylo zmapovat specifika projevů teenagera, preferujícího určitý hudební styl. Zjistit, jestli se na postojích, názorech, vnější vizáži, hodnotách a sebehodnocení teenagera, odráží hudební styl.

K dosažení stanoveného cíle jsem si stanovila dílčí výzkumné otázky, které zní:

1. Nechá se teenager ovlivnit ve svých názorech a postojích preferovaným hudebním stylem?
2. Je postavení hodnot v životě teenagera stejné, nebo odlišné v závislosti na preferenci hudebního stylu?
3. Změní hudební styl sebehodnocení teenagera?
4. Formuje hudební styl oblékání teenagera?

4.1 Výzkumné metody

Pro získání informací potřebných pro výzkum jsem zvolila metodu dotazníku. Dotazník byl určen žákům 9. tříd a skládal se z uzavřených, polouzavřených otázek a jedné otázky, kde je úkolem seřadit hodnoty. Respondenti měli možnost vybrat si z jednoznačné odpovědi, nebo doplnit svou vlastní odpověď.

Jak uvádí Váňová, Skopal (2007) dotazník se používá pro hromadné získávání informací. Dokáže oslovit velké množství respondentů, jelikož je založen na písemném kladení otázek, popřípadě i krátkých tvrzeních, k nimž respondent udává konkrétní fakta.

Kohoutek (2005) tato fakta dělí na fakta **tvrdá**, jako jsou údaje o pohlaví, věku, povolání, počtu sourozenců a fakta **měkká**, neboli údaje o zájmech, postojích, zkušenostech prožitcích, přáních, potřebách. Proto z něj lze poměrně dobře získat informace o postojích jednotlivých členů v rodině, či o úspěších i neúspěších daného respondenta, jeho sebehodnocení, hodnotový systém, záliby, profesní orientace. Mimoto můžeme z dotazníku zjistit respondentovu didaktickou úroveň, slovní zásobu, smysl pro pořádek a pečlivost. Při vyplňování dotazníku si může dotazovaný promyslet a zvážit svou odpověď a není na něho kladen nátlak okamžité odpovědi.

Typy otázek v dotazníku dělí Váňová, Skopal (2007) na **uzavřené**, kde nabízíme možnost všech odpovědí, **polouzavřené**, zde má respondent možnost kromě nabízených možností odpovědi napsat vlastní reakci a otázky **otevřené**, kde je respondentovi poskytnuta úplná volnost se ve své odpovědi vyjádřit. Přednost dotazníku spatřuji především ve snadné administraci, možnosti oslovit velký počet respondentů a skutečnosti, že údaje lze lépe kvantifikovat a tedy i snadněji zpracovat. Zápory dotazníku lze najít v malé návratnosti a subjektivitě odpovědí respondenta.

4.1.1 Popis dotazníku

Úvod dotazníku tvoří otázky ke zjištění pohlaví, bydliště (vesnice, město) a rodinného stavu (zdali bydlí s otcem, matkou nebo oběma rodiči).

Za hlavní je v dotazníku považována otázka, kde se zjišťuje preference hudebního stylu respondenta. Dále je pak uspořádání dotazníku rozloženo do čtyř částí:

1. část: Postoje, názory – zde otázky směřovaly na zjištění životních postojů a názorů, které zastávají, a to nejen k jejich oblíbenému hudebnímu stylu a hudební skupině, ale také k hudbě obecně.
2. část: Hodnoty – kde se otázky orientovaly na jeho život a osobu.
3. část: Sebepojetí – jak v kontextu s hudebním stylem, respondent – teenager hodnotí svoje povahové vlastnosti.
4. část: Oblékání – zde se otázky zaměřovaly na zjištění, jestli si respondent myslí, že pomocí oblečení a způsobu oblékání komunikuje s okolím. Dále zde zjišťuji, zdali má na vkusu oblékání teenagera podíl preference jeho hudebního stylu.

Dotazník je možno zhlédnout v příloze P 1 Dotazník

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

4.2.1 Konkrétní místo výzkumu

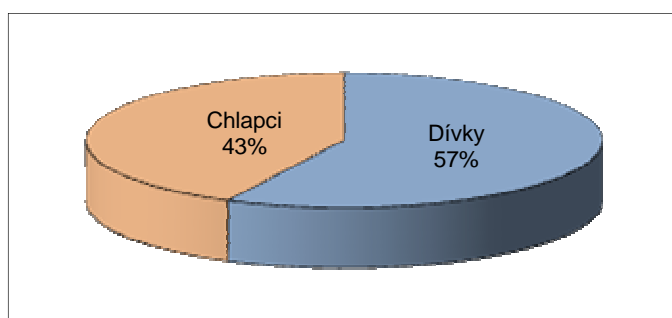
Výzkum byl proveden v okrese Šumperk, a to na školách: 1. ZŠ Šumperk, 3. ZŠ Šumperk a ZŠ Ruda nad Moravou. Oslovení respondenti, byli žáci 9. tříd.

4.2.2 Profil respondentů

V této části se budu věnovat popisu respondentů. Ráda bych zde objasnila údaje, které nám přiblíží výzkumný vzorek. Jedná se o údaje týkající se počtu respondentů, pohlaví, rodinného prostředí (s kým bydlí), typu bydliště (městský životní způsob – životní způsob na vesnici). Důležitou informací zde bude počet respondentů a jejich následné zařazení podle preference hudebního stylu.

Abych dosáhla lepší přehlednosti o předložených informacích, ke každému údaji přiložím tabulku s popisem.

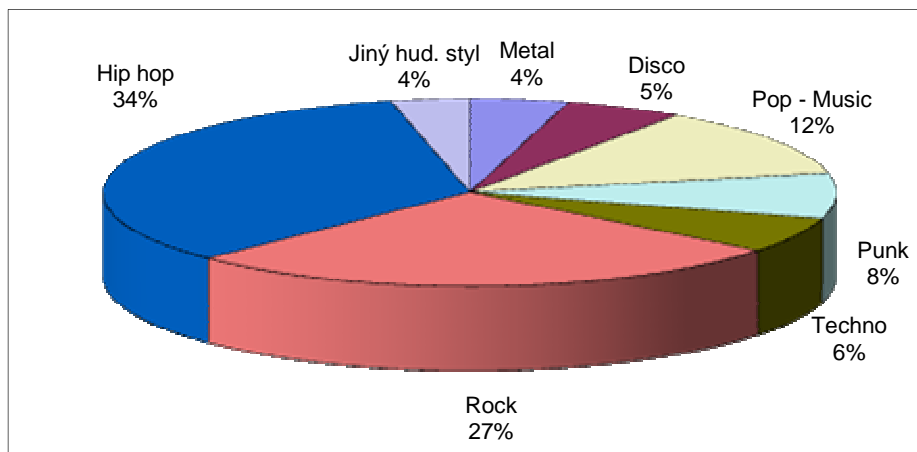
Dotazníků, rozdaných žákům 9. tříd ze Šumperka a okolí, bylo celkem 120. Z toho byly tři dotazníky vyplněny chybně a na dva dotazníky respondenti uvedli, že nepreferují žádný hudební styl. Z toho důvodu je nebylo možné zařadit do výzkumu. V konečném výsledku na dotazník správně odpovědělo 115 respondentů, z toho:

- 66 dívek
- 49 chlapců

Graf 1 Celkové rozdělení žáků dle pohlaví

Dále již nebyli respondenti rozdělováni dle pohlaví, ale podle preference hudebního stylu. Jak nám může prozradit graf 2, nejvíce žáků (35%) preferuje hudební styl hip - hop, jako další nejoblíbenější hudební styl žáci preferují rock (27%). Nejméně procent (3%) dostal jiný hudební styl, kde si žáci mohli napsat název stylu, který nebyl v nabídce možných odpovědí uveden. Napsali zde hudební styly: jazz, country, oshare kei, blues. Pod grafem 2 je vložena tabulka 1, která ukazuje kolik chlapců a dívek preferuje jaký styl.

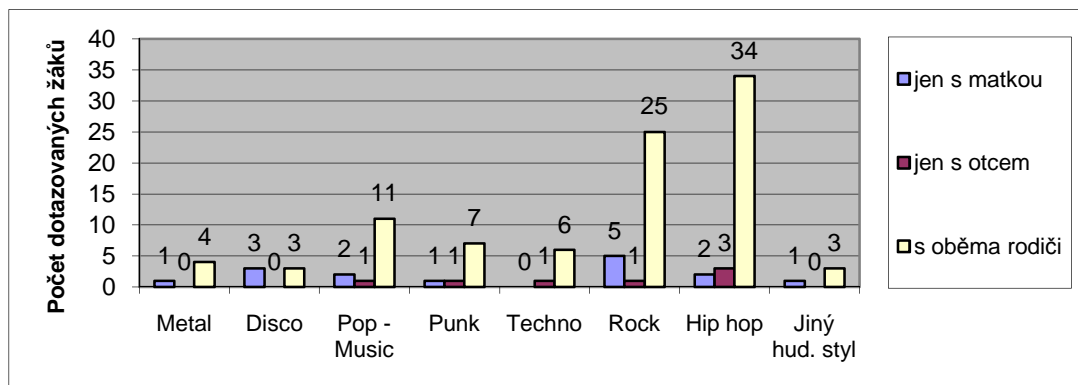
Graf 2 Rozdělení podle preference hudebního stylu

	Metal	Disco	Pop-music	Punk	Techno	Rock	Hip hop	Jiný hud.st	Celkem
Dívky	3	6	12	3	5	16	19	2	66
Chlapci	2	0	2	6	2	15	20	2	49
Celkem	5	6	14	9	7	31	39	4	115

Tabulka 1 Rozdělení žáků podle preference hudebního stylu

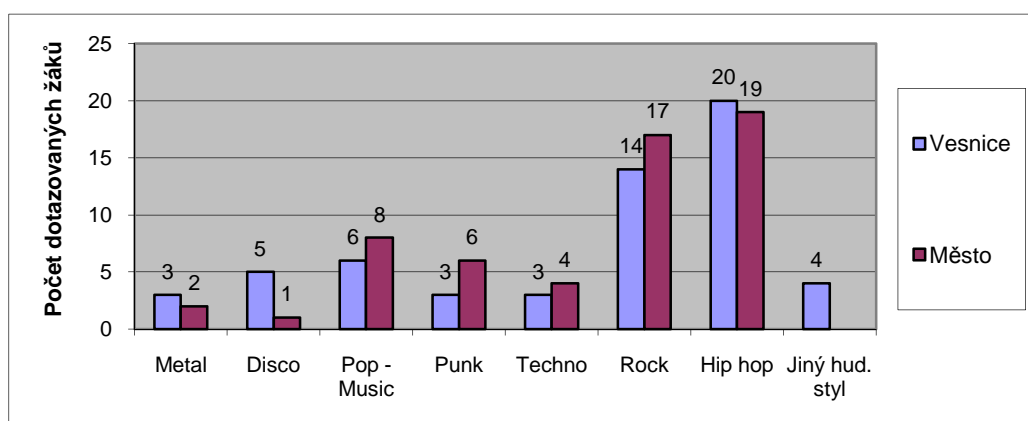
Tabulka nám velmi dobře ukazuje, že hudební styl disco, což je převážně taneční hudba, si oblíbily z naprosté většiny dívky. Jinak jsou stavy celkem vyrovnané, vzhledem k tomu, že výzkumný soubor má vyšší počet dívek než chlapců.

Jako další bližší popis respondentů nám poslouží graf 3. Zde můžeme zjistit, zda bydlí s matkou, otcem, či oběma rodiči. Zde se objevila zajímavá informace o žácích preferujících hudební styl rock. Poměrově k ostatním hudebním stylům je zde nejvíce respondentů, kteří bydlí jen s jedním rodičem. Další zajímavost se ukázala u žáků preferujících hudební styl hip – hop, tady se objevili tři respondenti, kteří bydlí jen s otcem. Což nebývá tak časté.

Graf 3 Rozdělení dle toho, s kým bydlí

Následující deskripce respondentů se týká rozdělení žáků podle typu bydliště (městský životní způsob – životní způsob na vesnici). Výzkum byl prováděn, jak už jsem uvedla na ZŠ v Šumperku - město a Rudě nad Moravou - vesnice. Hodně žáků však do školy dojíždí, takže místo školy není směřodlatné pro typ bydliště žáků. Typ bydliště byl hodnocen jako homogenní celek, který zahrnoval všechny ZŠ. Teď už k samotnému grafu 4, který nám popisuje rozdělení žáků podle typu bydliště.

Graf 4 Rozdělení dle bydliště

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti preferující jiný hudební styl, bydlí na vesnici. Dále pak i většina žáků preferujících hudební styl disco bydlí na vesnici, což může být i vlivem častých vesnických zábav (hudební akce, která není určena k poslechu, ale k tanci), jež se ve městech nekonají.

4.3 Průběh výzkumu

Respondenty jsem oslovila prostřednictvím internetu. Zvolila jsem si školy z okresu Šumperk, protože jsem chtěla zmapovat místo svého bydliště.

Vytipovala jsem si 1. ZŠ, 3. ZŠ, 4. ZŠ, 6. ZŠ, ZŠ Nový Malín a ZŠ Ruda nad Moravou. Poté jsem si vyhledala na internetu jejich webové stránky a oslovila je prostřednictvím emailu. Pro komunikaci se školou jsem zvolila zástupce ředitele škol. Vyhledala si jejich emailovou adresu a napsala prosbu o provedení výzkumu na jejich škole. Na email mi kladně odpověděly tři školy. ZŠ Ruda nad Moravou, 1. ZŠ a 3. ZŠ ze Šumperka. Po dohodě se zástupci škol, jsem navštívila školy a osobně dotazníky rozdala. Vzhledem

k tomu, že potřební respondenti, jsou adolescenti - žáci 9. tříd, usoudila jsem, že bude lepší doplnit písemnou instruktáž ještě instruktáží ústní. Po vyplnění žáci dotazník přinesli osobně ke mně a otázky jsme spolu ještě krátce prokonzultovali. Při přijímání dotazníků jsem zjistila, že nebyla správně pochopena otázka, ve které se ptám, jaký hudební styl preferují. Žáci převážně zaškrtovali více hudebních stylů. Z toho důvodu jsem tuto otázku při odevzdávání dotazníku ještě s daným žákem prodiskutovala a společně jsme si upřesnili (zakroužkovali) jen jeden hudební styl. Nadbytečně zakroužkované odpovědi se vyškrtaly. Na vyplnění dotazníku stačilo žákům přibližně 10 minut. Po získání jednotlivých dat jsem přistoupila k analýze dotazníků.

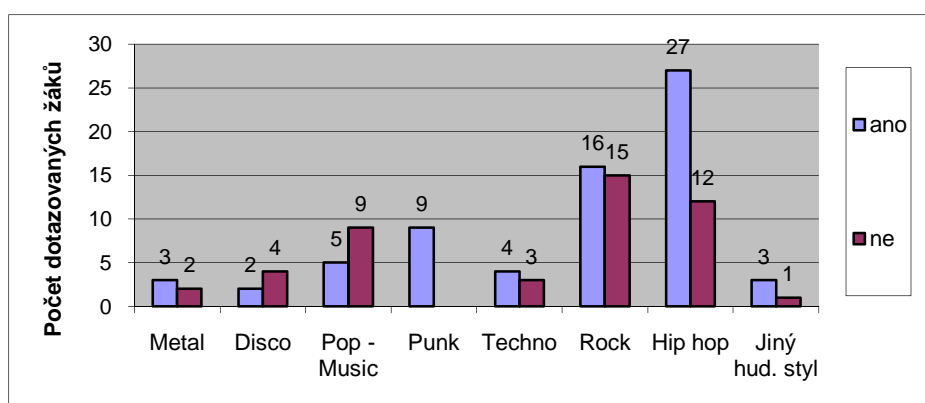
4.4 Analýza dotazníku

V analýze dokumentu jsou vlastní výsledky výzkumu podrobně rozpracovány.

Výzkum jsem rozdělila do čtyř částí, které jsou paralelní s dotazníkem. Viz popis dotazníku.

Část 1 POSTOJE, NÁZORY

1) Na otázku „*Myslíš si, že hudební styl ovlivňuje tvůj životní styl?*“, odpověděli respondenti následovně:

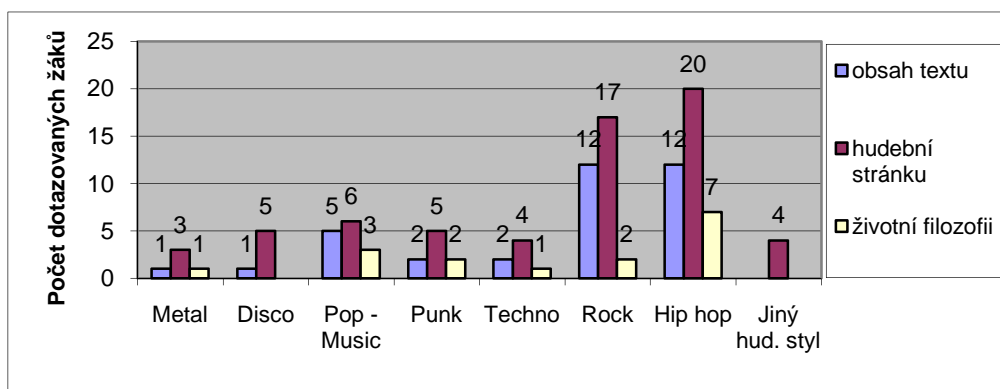
Graf 5 Myslíš si, že hudební styl ovlivňuje tvůj životní styl?

V této otázce jsem si kladla za úkol zjistit, jestli se odráží oblíbená hudba v životním stylu teenagera. Zdali si žáci uvědomují, že je hudební styl může nějak ovlivnit v oblékání, úpravě zevnějšku, v chování, výběru kamarádů atd. Z odpovědí vyplynulo (viz graf 5), že téměř

polovina respondentů z hip – hopu a všichni respondenti z punku jsou hudbou nejvíc ovlivněni v životním stylu. „Punkeři“, jak se jim v kruhu svých přátel říká, hudebním stylem punk doslova žijí. Berou ho jako směr, životní filozofii. Teenagera preferujícího punk lze poznat na první pohled podle jeho chování a zevnějšku. Oproti hudebnímu stylu pop – music, nebo disko, kde odraz hudebního stylu na vnějším projevu či chování teenagera nepoznáte. Hudební styl hip – hop se stal do jisté míry fenoménem dnešní doby, na kterém se nejvíce podílí vliv komerčních masmédií. Teenageři nejsou ovlivněni jen hudebním stylem jako takovým, ale i televizí a informační technologií, která hip – hop stylu de facto předurčuje, co mají dělat a jak se mají chovat. Na druhé straně z výzkumu vyplynulo, že pop - music, byť je taky komerční hudba, tolik neovlivňuje životní styl respondentů. Téměř vyrovnaně to vidí respondenti z hudebního stylu rock, kde si myslí 16 respondentů, že jim tento styl ovlivňuje život a 15 respondentům neovlivňuje.

Dále se věnuji konkrétněji otázkám, které nutily žáky přemýšlet nad náplní a směrem jejich oblíbeného hudebního stylu.

2) Na otázku „*Co na svém oblíbeném hudebním stylu obdivuješ?*“ odpověděli respondenti následovně:

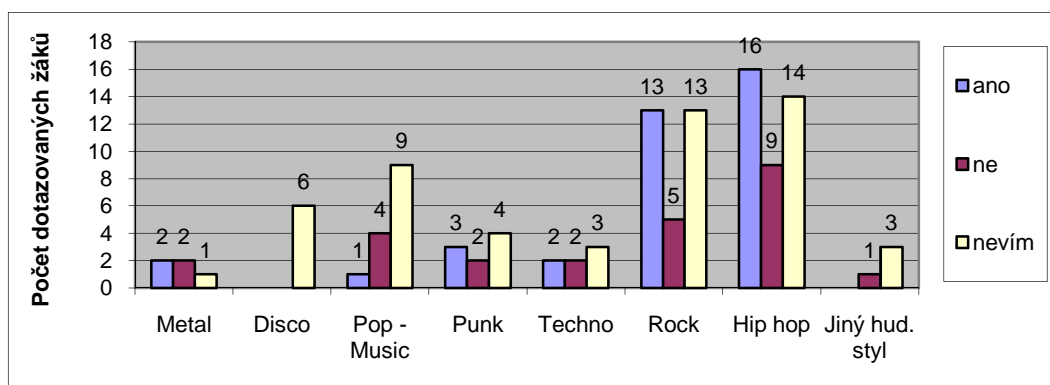

Graf 6 Co na svém oblíbeném hudebním stylu obdivuješ?

Nejvíce na svém oblíbeném hudebním stylu respondenti obdivují hudební stránku (viz graf 6). Ta zahrnuje melodii a harmonii skladby, jak je hudba libá při poslechu a vše, co se k popisu hudby váže. U disca, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že je to taneční hudba (zde je důležitý rytmus, kvůli možnosti tanečního doprovodu k hudbě), obdivuje hudební stránku 5 lidí, jen jeden odpověděl obsah textu. Jiný hudební styl, má 4 respondenty a všichni se přiklání k tomu, že obdivují na svém hudebním stylu hudební stránku. Obsah

textu se objevuje u téměř všech hud. stylů (kromě jiného hudebního stylu) na druhém místě. Nejvíc ho obdivují v poměru k ostatním pop - music a rock. Jako poslední je zde životní filozofie, kterou se myslí směr daného hudebního stylu. Kam míří a co je cílem této hudby.

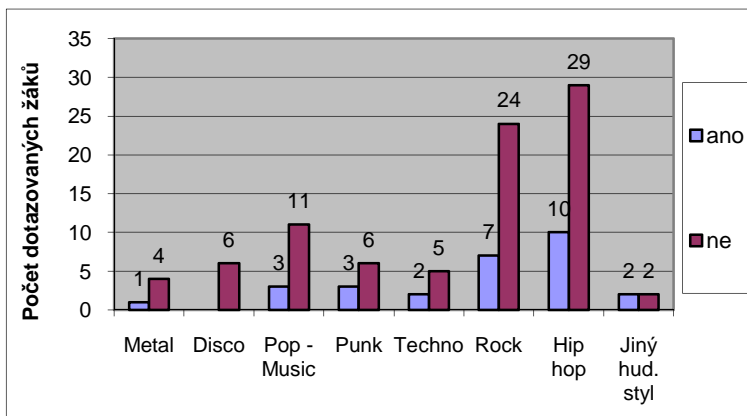
3) Na otázku „*Myslíš si, že tvoje oblíbená skupina, kterou posloucháš, hlásá morální názory?*“ odpověděli respondenti následovně:

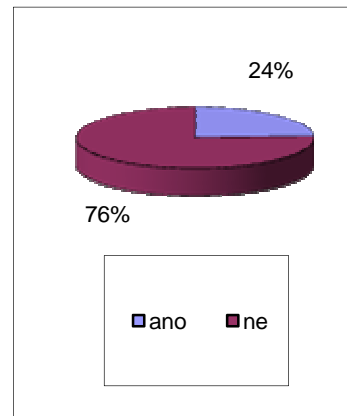
Graf 7 Myslíš si, že tvoje oblíbená skupina, kterou posloucháš, hlásá morální názory?

Slovním spojením -> oblíbené hudební skupiny - morálních názorů, se myslí, zdali směr či názory hudební skupiny nemají negativní dopad na společnost a jsou v souladu s etickým kodexem. Slovo „morální“ jsem se snažila na místě respondentům objasnit, aby byla otázka lépe pochopena a respondenti tak nebyli v rozpacích nad tím, co odpovědět. Respondenti z hudebního stylu disco si nebyli jisti, zdali jejich oblíbená hudební skupina hlásá morální názory. Může to být z toho důvodu, že je to hudba určená převážně k tanci a ne k poslechu. Tudíž není až tak kladen důraz na význam textu a sdělení, které sebou text přináší. Výrazné ano na tuto otázku odpověděli respondenti z hudebního stylu hip - hop a rock. Hip - hop je hodně o textech, které mají světu říci nějakou myšlenku, vyplývající z názorů převážně mladých lidí stěžujících si tímto způsobem na svět. Teenageři si tedy budou dávat pozor na to, co poslouchají, aby to korespondovalo s jejich pocity a názory, ať už jsou kladné či záporné, z toho vyplývá i velký počet odpovědí ne. Rock je tvrdší styl, ovlivňuje svoje obdivovatele viditelně v soukromém i společenském životě. Tudíž je pro ně důležité to, o čem je jejich hudební styl, ve kterém se sami vidí. Viz graf 7.

4) Na otázku „*Je tvůj oblíbený hudební styl to, pro co žiješ?*“ odpověděli respondenti následovně:

Graf 8 *Je tvůj oblíbený hudební styl to, pro co žiješ?*

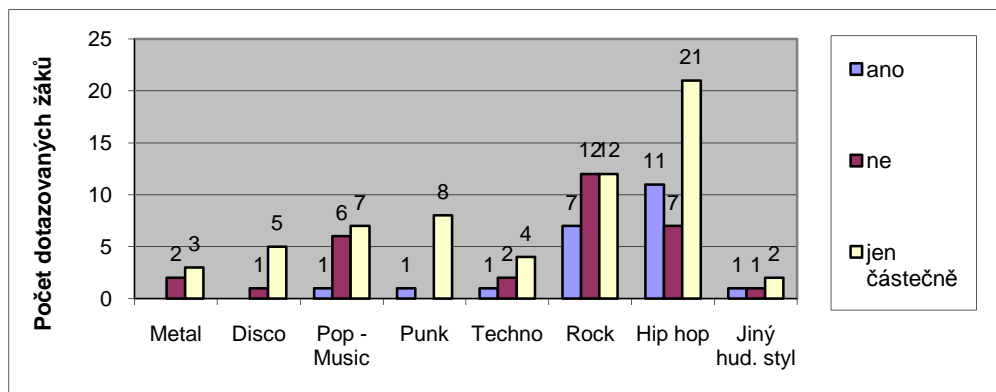

Graf 9

Ze všech hudebních stylů celkem, tedy ze 115 respondentů, odpovědělo 76% na tuto otázku ne, zbylých 24% ano. Hudební styl pro ně převážně není nejvyšší priorita v životě, ačkoliv si myslím, že právě opak se domnívá většina rodičů teenagerů. Viz grafy 8 a 9.

5) Na otázku „*Zastáváš stejné názory, které tvůj hudební styl prosazuje?*“ odpověděli respondenti následovně:

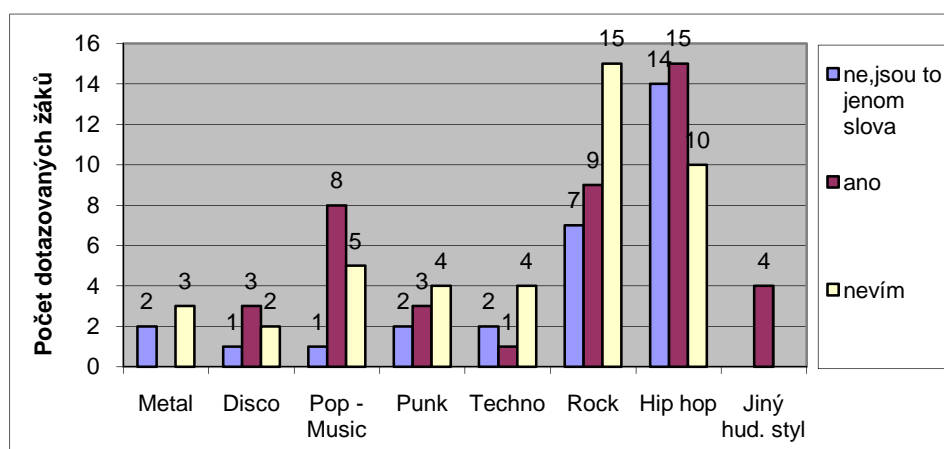
Ujasněme si rozdíl mezi otázkou, kde se ptáme, zdali jejich oblíbená skupina hlásá morální názory, a otázkou, jestli zastáváš stejné názory, které tvůj oblíbený hudební styl prosazuje. V první otázce morálních názorů je mýněna jejich oblíbená hudební skupina, dalo by se říct, že je to jakýsi „výňatek“ vyplývající z jejich hudebního stylu. Avšak v hudebním stylu jako celku mohou být skupiny, které morální názory hlásají i nehlásají. To už je na posluchači, co si vybere. Graf 10 nám tedy ukazuje, jak respondenti na tuto otázku odpověděli.

Graf 10 Zastáváš stejné názory, které tvůj hudební styl prosazuje?

Tady bychom mohli brát respondenty ze všech hudebních stylů dohromady v procentech, nicméně by nám utekly detaily z jednotlivých hudebních stylů, které jsou hodně rozdílné, jak můžete sami vidět. Například v punku a hip - hopu je zřejmé, že názory dotazovaných žáků spíše domnívají jejich hudební styl. Převaha respondentů z těchto stylů odpověděla jen částečně a na druhém místě měly oba tyto styly odpověď ano. Se srovnatelnou hodnotou odpověděli na otázku ne a jen částečně respondenti z hudebního stylu rock, pop - music a metal. Respondenti z těchto stylů se spíše nedomnívají, že je jejich hudební styl nějak ovlivňuje v názorech.

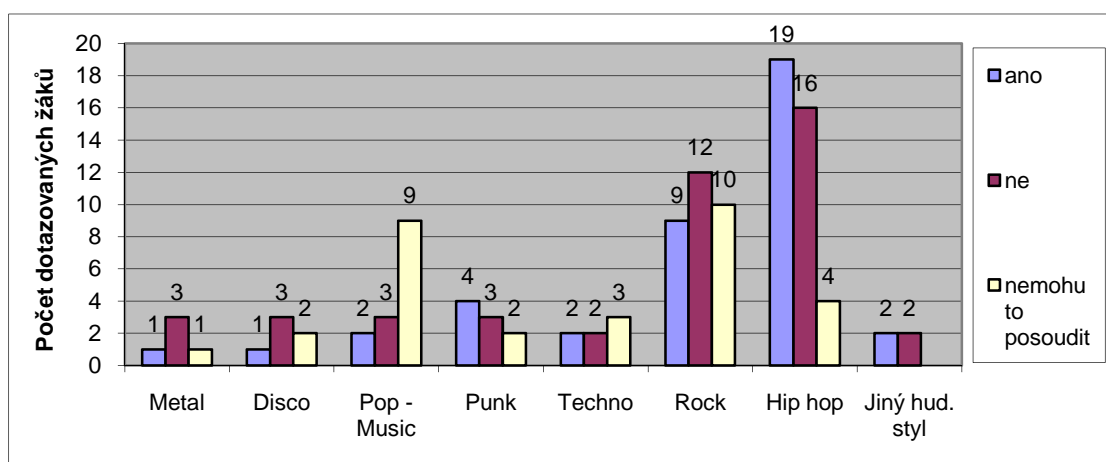
6) Na otázku „*Vadilo by ti, kdyby tvoje oblíbená hudební skupina měla texty, které by někoho ponižovaly či jinak degradovaly?*“ odpověděli respondenti následovně:

Graf 11 Vadilo by ti, kdyby tvoje oblíbená hudební skupina měla texty, které by někoho ponižovaly či jinak degradovaly?

Slovo degradovat jsem vysvětlila žákům jako snižovat lidskou důstojnost. Tato otázka koresponduje s již dříve zmíněnou otázkou, která se ptá na to, zdali hlásá jejich skupina morální názory. Pokud si myslí respondent, že hlásá morální názory, tak by jednoznačná odpověď na tuto otázku měla být ano, vadilo mi, kdyby moje skupina měla texty, které by někoho degradovaly. U hip – hopu se to celkem shoduje, 15 odpovědělo ano, stejně jako na otázku morálních názorů jejich oblíbené skupiny, kde si myslí 16 respondentů z hip – hopu, že jejich hudební skupina hlásá morální názory. Respondenti z rocku už si tak jisti nejsou, jestli jim vadí degradace někoho prostřednictvím jejich oblíbené skupiny. Nevím odpovědělo 15 z 31 respondentů tohoto stylu. Ve velké míře by to vadilo respondentům z hudebního stylu pop – music a jiného hudebního stylu. Velké množství respondentů z hudebního stylu rock si sice myslí, že jejich hudební skupina hlásá morální názory, ale nevadilo by jim, kdyby měla textem někoho ponižovat. Hudební styl metal a techno mají téměř ve stejné míře odpověď ne, jsou to jen slova a nevím. S tím, jestli by jim vadily degradující texty jejich skupiny, si nejsou zcela jisti.

7) Na otázku „*Myslíš si, že sepětí s tvou oblíbenou hudbou ti nějak změnilo pohled na svět?*“ odpověděli respondenti následovně:

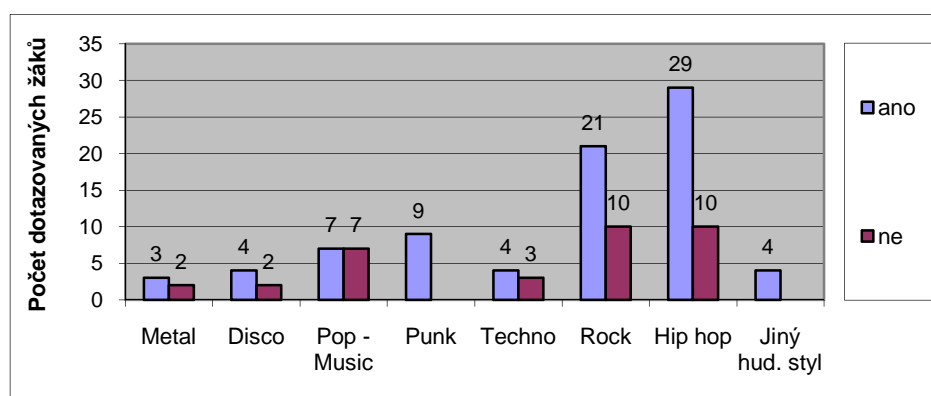

Graf 12 Myslíš si, že sepětí s tvou oblíbenou hudbou ti nějak změnilo pohled na svět

Graf 12 nám ukazuje, kolik respondentů si myslí, že sepětí s jejich oblíbenou hudbou, to že ji aktivně poslouchají a věnují se jí, jim nějakým způsobem změnilo pohled na svět. Myš-

leno, názory na svět globálně vzato, či je to ovlivnilo v postojích vůči sobě a ostatním. Jak vyplývá z výzkumu hudební styl metal, disco a rock si nemyslí, že by jim poslouchání a inklinování k jejich oblíbené hudbě nějak změnilo pohled na svět. V pop – music si 9 respondentů ze 14 myslí, že to nedokážou posoudit. V punk 4 respondenti z 9 a nejvíce však v hip –hop, a to 19 respondentů z 39 si myslí, že je jejich oblíbená hudba změnila, co se týče pohledu na svět. Jiný hudební styl a techno jsou ve svých názorech zhruba za jedno. Spíše si myslí, že jejich pohled neovlivňuje inklinování k jejich oblíbené hudbě, nebo to nedokážou posoudit. Většina je toho názoru, že jim jejich inklinování k určité hudbě pohled na svět nezměnilo.

8) Na otázku „*Dává ti tvoje hudba možnost se jakýmkoliv způsobem projevit na veřejnosti?*“ odpověděli respondenti následovně:

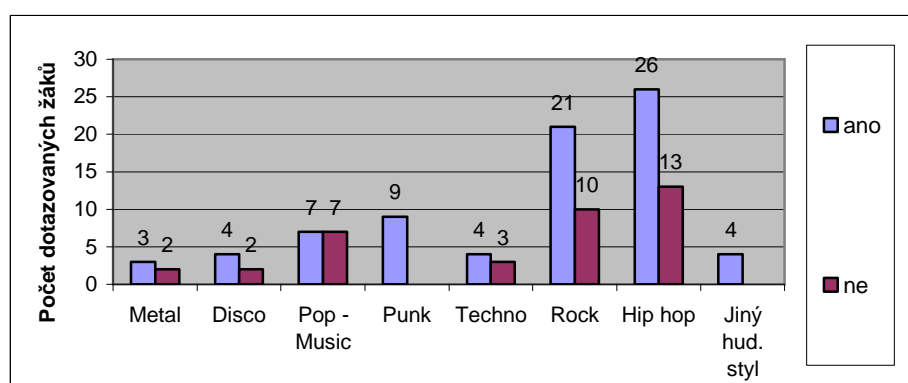

Graf 13 Dává ti hudba možnost, se jakýmkoliv způsobem, projevit na veřejnosti?

Z výzkumu vyplynulo, že oblíbená hudba dává největší možnost projevit se na veřejnosti, ať už zpěvem, tancem, svým zevnějškem či chováním atd., respondentům z hudebního stylu hip – hop z 35%, rock 26%. Procenta jsou vypočtena z celku (všech hudebních stylů dohromady, následně rozdělena podle ano a ne. 9 respondentů z 9 z hudebního stylu punk udává, že jim punk dává možnost se projevit na veřejnosti. Jak je všeobecně známo, punker se obléká ve svém hudebním stylu, styl oblečení je hodně odlišný od běžného oblečení lidí. Jejich projev chování je taky docela nápadný. Splnili tudíž mé očekávání, že v této otázce převážně napíšou ano. Protože možnost se projevit na veřejnosti k punku patří, hodně se tím

vyznačuje. Jiný hudební styl též uvedl odpověď ano, moje hudba mi dává možnost se projevit na veřejnosti. V menším poměru pak z hudebního stylu rock, metal, disko a pop-music odpověděli respondenti ne, hudba mi nedává možnost se jakýmkoliv způsobem projevit na veřejnosti. Viz graf 13.

9) Na otázku „*Používáš slova, nebo výrazy z textů tvé oblíbené skupiny?*“ odpověděli respondenti následovně:

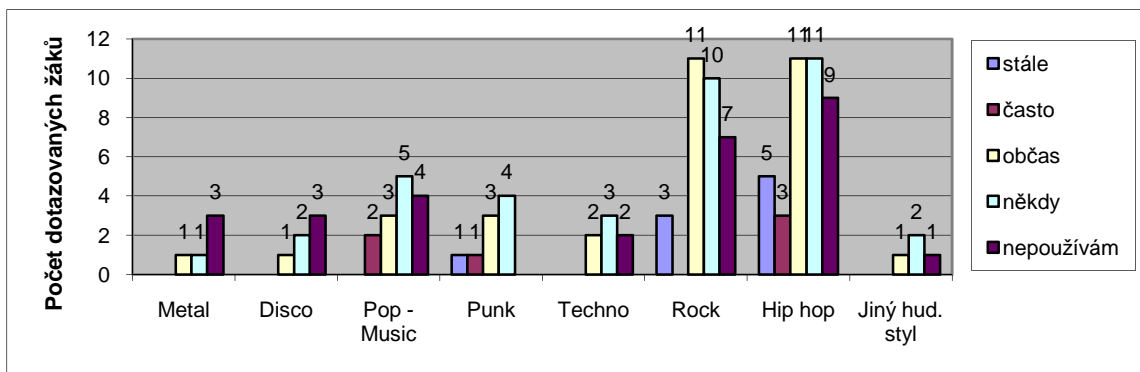

Graf 14 *Používáš slova, nebo výrazy, z textů tvé oblíbené skupiny?*

Tato otázka se ptá respondentů, jestli je poslech oblíbené skupiny ovlivnil ve slovním projevu. Punk - plný počet respondentů (9 z 9) a respondentů z jiného hudebního stylu (4 ze 4), používá slova nebo výrazy z textů oblíbené hudební skupiny. Stejně tak i většina respondentů z hudebního stylu rock, hip – hop, techno, metal a disco uvádí, že slova nebo výrazy z textů jejich oblíbené hudební skupiny používají. Polovina respondentů z hudebního stylu hip - hop (13 z 26) odpověděla, že slova nebo výrazy z oblíbené hudební skupiny nepoužívají. Stejně, čili ne, na tuto otázku odpovědělo 10 z 21 respondentů z rocku, 3 z techna a po dvou respondentech z metalu a disca. Pop – music má vyvážený počet respondentů na odpovědi ano a ne. Viz graf 14.

10) Na otázku „*Jak často výrazy tvé oblíbené hudební skupiny používáš?*“ odpověděli respondenti následovně:

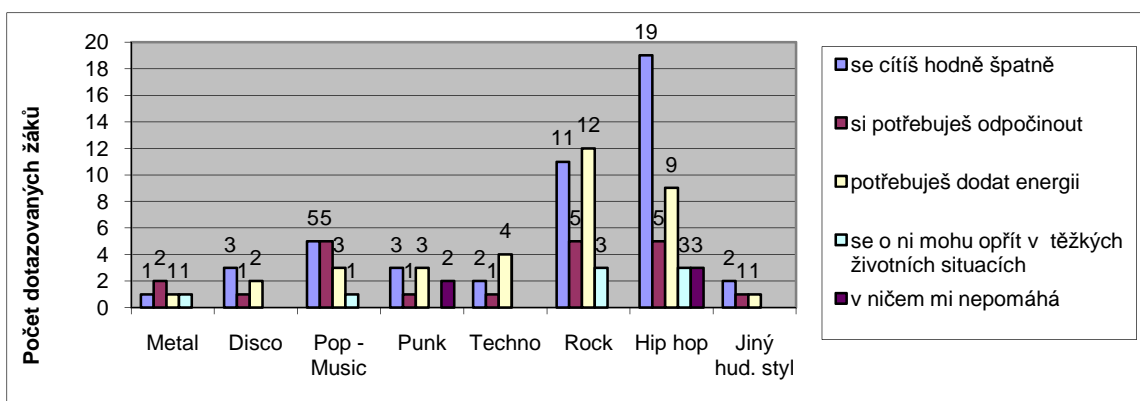
Zde se ptám na frekvenci používání výrazů.

Graf 15 Jak často výrazy tvé oblíbené hudební skupiny používáš?

Graf 15 ukazuje, kolik respondentů a v jaké frekvenci používá slova nebo výrazy z textů jejich oblíbené hudební skupiny. Z hudebního stylu metal a disko odpověděli s převahou, že slova z textů hudební skupiny nepoužívají. Techno a pop-music, rock, hip - hop a punk mají téměř vyrovnané skóre v odpovědích někdy a občas. Avšak u hudebního stylu rock (3 respondenti), hip - hop (5 respondentů) a punk (1 respondent) už lze vidět odpověď - stále používám slova z oblíbené hudební skupiny. Z toho důvodu si myslím, že by si rodiče občas měli poslechnout, jaký je obsah textů hudebních skupin, které jejich teenageři poslouchají.

11) Na otázku „*Hudba ti pomáhá, hlavně když...*“ odpověděli respondenti následovně:

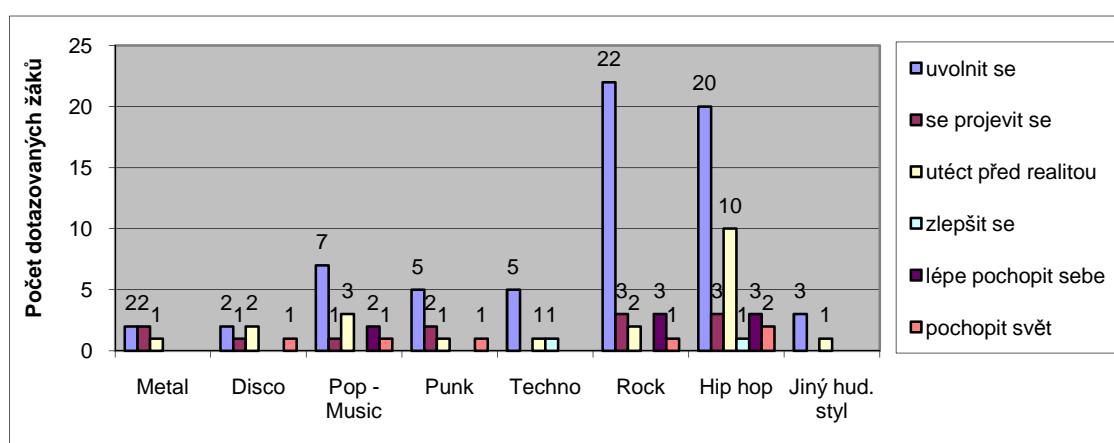
Graf 16 Hudba ti pomáhá, hlavně když...

V této otázce jsem se snažila zjistit, jak jim pomáhá jejich hudba, když ji poslouchají nebo ji tvoří.

„Hudbu poslouchám, hlavně když se cítím špatně.“ Tuto odpověď měla převaha respondentů z hudebního stylu rock, disco, jiný hudební styl. Nejvíce respondentů však takto odpovědělo z hudebního stylu hip – hop (19 z 39). Hodně respondentů si myslí, že hudbu potřebují k tomu, aby si mohli odpočinout. S tím souvisí i odpověď, kde respondenti uvádějí – „z hudby čerpám energii.“ Pouze 5 respondentů z celkového počtu, tedy ze všech hudebních stylů, nepociťuje, že by jim hudba pomáhala. To znamená, že 110 respondentů bere hudbu jako podporu v jejich životě. Hledají v ní únik od reality nebo sílu do dalších dnů. Podle mého názoru, by se tato otázka mohla položit samotná s více variantami odpovědí. Výsledky by byly jistě velice zajímavé a hlavně užitečné nejen pro teenagery, aby si uvědomili, jestli jim hudba v něčem může pomoci, ale i pro rodiče, kteří např. bádají nad tím, proč jejich dítě po rozbourané diskuzi uteče do pokoje a pustí si nahlas hudbu nebo pro základní a střední školy, kde by se mohla používat o přestávkách hudba v reprodukci jako uvolňující a relaxační nástroj „těla i duše“ pro studenty. V této otázce byla ještě varianta odpovědi jiné. Na tu však odpověděl pouze jeden respondent, kde uvedl, že mu hudba pomáhá při práci.

S touto problematikou souvisí následující otázka.

12) Na otázku „*Tvoje hudba ti dává možnost...*“ odpověděli respondenti následovně:

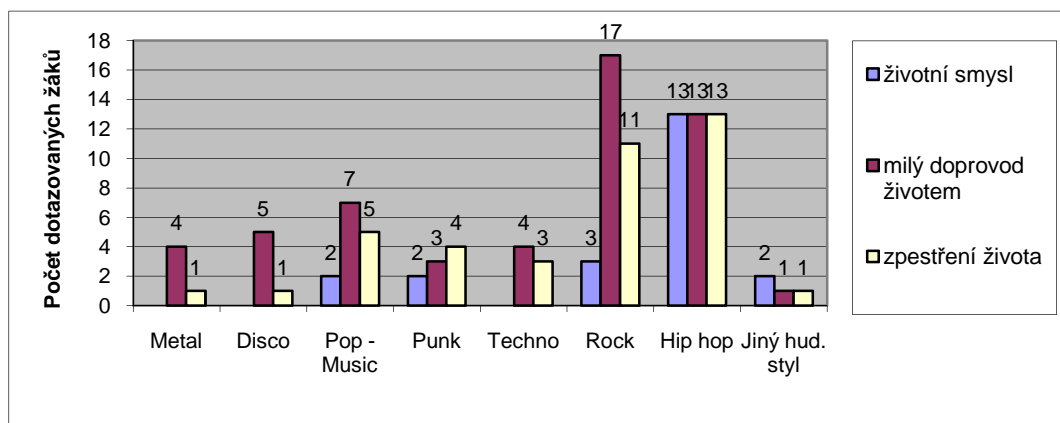

Graf 17 *Tvoje hudba ti dává možnost...*

Pod slovním spojením *hudba ti dává možnost...*, je myšlen respondentův subjektivní dojem z hudby. Co v ní spatřují a jak ji vnímají. Jestli ji berou jako útočiště před vnějším svě-

tem, nebo jako pomůcku k pochopení sebe sama či ostatních. Z grafu 17 je zřejmé, že hudbu respondenti vnímají především jako prostředek k uvolnění. Například z hudebního stylu rock takto odpovědělo 22 respondentů z 31 v daném stylu, což je 71%. Stejně tak i v hudebním stylu techno si myslí 71% respondentů z daného hudebního stylu, že hudba je pro ně možnost, uvolnit se. Respondenti (39% z 39) z hudebního stylu hip – hop spatřují v hudbě útočiště, které jim poskytne možnost na chvíli se odpoutat od reality. Je zajímavé, že 1 respondent ze stylu techno a jeden z hip – hopu vidí v hudbě možnost se zlepšit.

13) Na otázku „*Co pro tebe hudba znamená?*“ odpověděli respondenti následovně:

Graf 18 Co pro tebe hudba znamená?

Toto je poslední otázka z části postojů a názorů. Kladla jsem si zde za úkol zjistit, jaký má pro respondenty význam hudba. Může to být jakýsi postoj, stanovisko vůči jejich oblíbené hudbě. Respondenti evidentně berou hudbu převážně jako milý doprovod životem. Na druhém místě chápou hudbu jako zpestření života respondenti z hudebního stylu pop – music, metal, disco, techno, rock, jiný hudební styl. Životní smysl spatřují v hudbě respondenti z hudebního stylu pop – music (2), punk (2), rock (3) a jiný hudební styl (2), jak lze vidět, je to velice málo respondentů, kteří si toto myslí. Respondenti z hudebního stylu hip - hop uvedli ve stejném počtu, a to 13, že hudba je pro ně životní smysl, ale také zpestření života a jeho milý doprovod. Podle mého názoru si hodně rodičů myslí, že hudba je pro jejich teenagery právě životní smysl, v čemž se evidentně mýlí.

Část 2 HODNOTY

14) Další bod v dotazníku byl „*Uved' pořadí důležitosti hodnot ve tvém životě.*“ Respondenti uvedli následující pořadí. Výsledné hodnoty jsem rozdělila podle hudebních stylů.

Metal

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
přátelé	2
láska	3
peníze	4
bezpečí	5
soukromí	6
rodina	7
jistota	8
hudba	9
škola	10

Tabulka 2

Disco

Hodnoty	Pořadí
rodina	1
láska	2
jistota	3
přátelé	4
bezpečí	5
škola	6
zdraví	7
soukromí	8
peníze	9
hudba	10

Tabulka 3

Pop - music

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
rodina	2
přátelé	3
láska	4
bezpečí	5
škola	6
peníze	7
jistota	8
hudba	9
soukromí	10

Tabulka 4

Punk

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
láska	2
přátelé	3
hudba	4
peníze	5
rodina	6
soukromí	7
bezpečí	8
jistota	9
škola	10

Tabulka 5

Metal: Zde je pro respondenty na prvním místě zdraví, následují přátelé a láska jako třetí nejvyšší hodnota v jejich životě. Na posledním místě je škola. Hudba pro ně zřejmě není důležitou životní hodnotou, neboť ji dali až na 9. místo. Viz tabulka 2.

Disco: Tady je oproti metalu na prvním místě rodina. Po té láska a na třetím místě jistota. Hudba zde zaujímá poslední důležitou hodnotu. Upozornila bych zde na to, že zdraví je pro respondenty disca až sedmé místo v pořadí hodnot. Viz tabulka 3.

Pop – music: I zde, stejně jako u techna, je na prvním místě zdraví, druhá nejvyšší hodnota rodina a třetí místo zaujmají přátelé. Poslední nejnižší hodnotou je pro ně soukromí. Hudba je na předposledním místě. Viz tabulka 4.

Punk: Respondenti z punku mají na prvním místě opět zdraví, následují láska a přátelé. Tady už však hudba zaujímá 4. místo. Může to znamenat, že hudba má pro respondenty z tohoto hudebního stylu, v životě poměrně velký význam. Staví ji dokonce i před hodnotu rodina. Na posledním místě je zde škola. Viz tabulka 5.

Techno

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
láska	2
rodina	3
přátelé	4
škola	5
bezpečí	6
soukromí	7
jistota	8
hudba	9
peníze	10

Tabulka 6

Rock

Hodnoty	Pořadí
rodina	1
láska	2
přátelé	3
zdraví	4
bezpečí	5
škola	6
soukromí	7
jistota	8
peníze	9
hudba	10

Tabulka 7

Hip – hop

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
rodina	2
přátelé	3
hudba	4
láska	5
bezpečí	6
peníze	7
soukromí	8
jistota	9
škola	10

Tabulka 8

Jiný hudební styl

Hodnoty	Pořadí
zdraví	1
rodina	2
přátelé	3
bezpečí	4
soukromí	5
láska	6
škola	7
hudba	8
jistota	9
peníze	10

Tabulka 9

Techno: První místo zaujímá zdraví, následují láska a rodina. Tady se poprvé na posledním místě objevují peníze. Hudba má předposlední místo v žebříčku důležitosti hodnot. Viz tabulka 6.

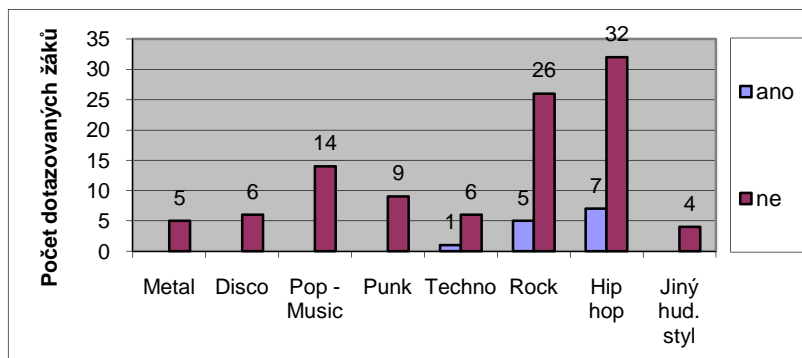
Rock: Zde mají respondenti na prvním místě rodinu, druhé místo drží láska a třetí přátelé. Na posledním místě je hudba. I tady není jednou z těch důležitějších hodnot v životě. Viz tabulka 7.

Hip – hop: Tady se opět objevuje zdraví na prvním místě, hned za ním je rodina a přátelé. Zajímavou pozici zde drží 4. hodnota, což je hudba. Respondenti ji řadí dokonce před láskou, která je pro teenagery velmi důležitá. Poslední místo má škola. Viz tabulka 8.

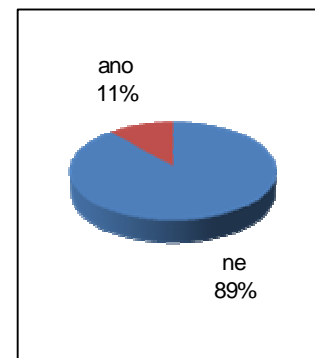
Jiný hudební styl: Respondenti z tohoto žánru si považují na prvním místě zdraví, druhé místo má rodina, následují přátelé. Na posledním místě jsou pro ně nejnižší hodnotou peníze. Hudba má zde jedno z posledních míst.

15) Na otázku „*Navedl tě někdy poslech tvé oblíbené hudby, byť jen myšlenkou, k sebepoškození?*“ odpovíděli respondenti následovně:

Tuto otázku jsem zařadila do hodnot, protože podle mého názoru je život nadřazen všem ostatním hodnotám. Myslím si, že je to nejvýše postavená hodnota. S tím úzce souvisí i hodnota zdraví, která byla od respondentů z osmi hudebních stylů šestkrát zařazena na prvním místě.

Graf 20 Navedl tě někdy poslech tvé oblíbené hudby, byť jen myšlenkou, k sebepoškození?

Graf 19 Celkové údaje v procentech

Jak můžeme vidět z grafu 19, 13 respondentů z celkového počtu 115 odpovědělo na tuto otázku ano. Například z 39 dotazovaných z hudebního stylu **hip – hop** jich 7 odpovědělo, že poslech hudby je buď navedl, nebo jen myšlenka přiměla k sebepoškození. To je podle mého alarmující výsledek. Stejně tak se na to můžeme dívat i u **rocku**, kde si 5 z 31 spojilo s poslechem hudby vlastní sebepoškození – sebeublížení. Nesmíme opomenout i techno, kde se také u jednoho respondenta objevila spojitost mezi hudbou a sebepoškozením. Tak vysoké výsledky s odpovědí ano by se mohly předpokládat u hudebního stylu emo, které je s tímto jevem častokrát oprávněně spojováno. Myslím, že se soustřeďuje pozornost jen na projevy sebepoškozování u emo lidí, přitom však ostatní hudební styly a lidé je preferující unikají. Možná by bylo dobře si zde položit otázku, jestli je to čistě náhoda, nebo je opravdu nějaká spojitost mezi hudebním stylem rock, hip – hop a sebepoškozováním.

Část 3 SEBEPOJETÍ

16) Na výrok „*Myslím si o sobě, že jsem ...*“ odpověděli respondenti následovně:

Měli možnost vybrat si z odpovědí a seřadit je od nejvyššího po nejnižší. Možnosti: že jsem ... společenský/á, empatický/á (tento pojem byl v dotazníku vysvětlen jako umění vžít se do pocitů toho druhého), tolerantní, nenápadný (jak svým vzhledem, tak chováním), výstřední (v chování, vzhledu), neústupný ve svých postojích a názorech. Poslední možnost byla jiné – tady si mohli dopsat svoji vlastní odpověď, která jim tam chyběla.

Metal		Disco		Pop - music		Punk	
Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí
kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1
společenský/á	2	společenský/á	2	společenský/á	2	společenský/á	2
nenápadný/á	3	toleranční	3	empatický/á	3	toleranční	3

Barevně označené jsou jen ty odpovědi, které se od ostatních liší.

Respondenti z hudebního stylu metal, disko, pop music a punk si o sobě jednoznačně myslí, že jsou kamarádští. Na druhém místě se také shodují, a to na vlastnosti - společenský/á. Třetí místo se diferencuje podle hudebního stylu. Na třetím místě o sobě respondenti z hudebního stylu metal tvrdí, že jsou nenápadní. Třetí vlastnost u disko je tolerantnost, připomínám, že v tomto stylu jsou respondenti čistě dívky. Respondenti z pop – music mají na třetím místě vlastnost empatii. Punk má na třetím místě tolerantnost.

Techno		Rock		Hip – hop		Jiný hudební styl	
Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí
kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1
společenský/á	2	společenský/á	2	společenský/á	2	nenápadný/á	2
empatický/á	3	empatický/á	3	empatický/á	3	empatický/á	3

Stejně jako předešlé hudební styly si i respondenti z techna, rocku a hip – hopu o sobě myslí, že jsou především kamarádští a hned po té společenský. Vzácně se tyto styly shodují i na třetím místě, kde si o sobě myslí, že jsou empatictí. Respondenti z jiného hudebního stylu si o sobě na prvním místě myslí, že jsou kamarádští, následuje nenápadní, tím se liší od ostatních hudebních stylů a konečně empatictí. Do možnosti jiné uváděli: legrační, optimistický/á, živý/á, vtipný/á.

17) Na výrok „*Ostatní o mě říkají, že jsem*“ odpověděli respondenti následovně:

Měli možnost vybrat si z odpovědí a seřadit je od nejvyššího po nejnižší. Možnosti odpovědí jsou stejné jako u předešlé otázky. V této otázce se měli hodnotit z pohledu ostatních. Jak je asi, podle jejich názoru, vnímá okolí.

Výsledky jsem porovnávala s předešlou otázkou. V čem si respondenti myslí, že okolí má o nich jiné mínění, než oni sami o sobě (viz předešlá otázka) jsem vyznačila barevně.

Metal		Disco		Pop - music		Punk	
Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí
kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1
společenský/á	2	společenský/á	2	společenský/á	2	společenský/á	2
výstřední	3	tolerantní	3	empatický/á	3	tolerantní	3

V této otázce je zachyceno, jak moc se liší sebehodnocení respondentů z jednotlivých hudebních stylů od toho, co si myslí, že o nich soudí okolí. Snažila jsem se srovnat výsledky s předešlou otázkou, kde se výsledek lišil, byl barevně označen.

Hned z prvního hudebního stylu metal se odlišují ve smýšlení, že jsou podle soudu okolí výstřední. Sami o sobě si to nemyslí. Podlé mínění punku, pop – music a disco si o nich okolí myslí totéž, co oni sami o sobě. Mají shodné odpovědi s předešlým tvrzením.

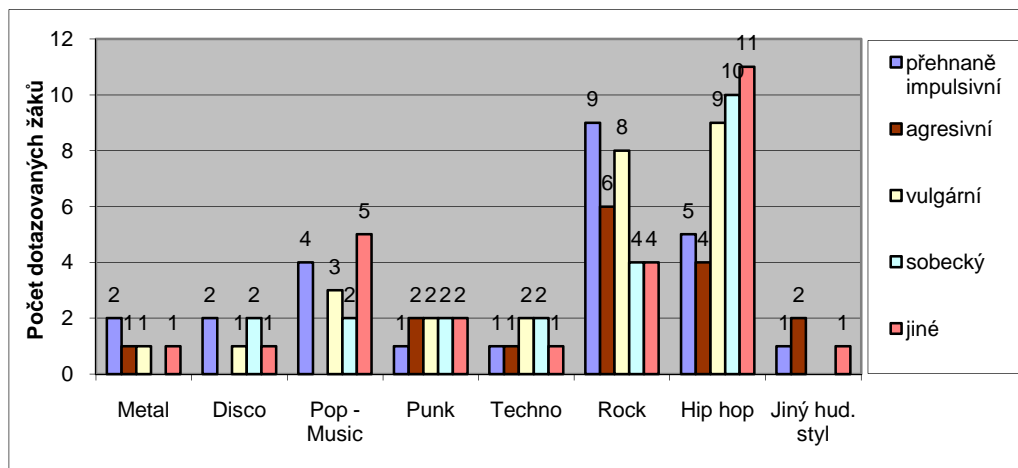
Techno		Rock		Hip – hop		Jiný hudební styl	
Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí	Vlastnosti	Pořadí
kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1	kamarádský/á	1
společenský/á	2	tolerantní	2	společenský/á	2	nenápadný/á	2
nenápadný/á	3	neústupný/á	3	neústupný/á	3	empatický/á	3

Respondenti z hudebního stylu techno soudí, že okolí je vidí jako nenápadné. Tuto vlastnost oni sami o sobě nevedli. Rock má změnu hned ve dvou bodech. Okolí je podle nich vidí jako tolerantní, ale zároveň neústupné ve svých postojích a názorech. Respondenti z hip – hopu jsou v přesvědčení, že pro okolí jsou neústupní. To jejich jediný rozpor v tom, co si o sobě myslí oni a okolí. Jiný hudební styl si nemyslí, že by na ně byl jiný názor z okolí, než si oni sami o sobě myslí. Shodují se ve všech bodech s předchozí otázkou.

18) Na výrok „*Na mém chování mi vadí, že jsem někdy.....*“ odpověděli respondenti následovně:

Zde se výzkum pokusil zaměřit na chování, které se respondentům v jejich osobním projevu nelíbí. Je to zařazené do části sebehodnocení.

Výsledky z výzkumu ukazuje graf 21.

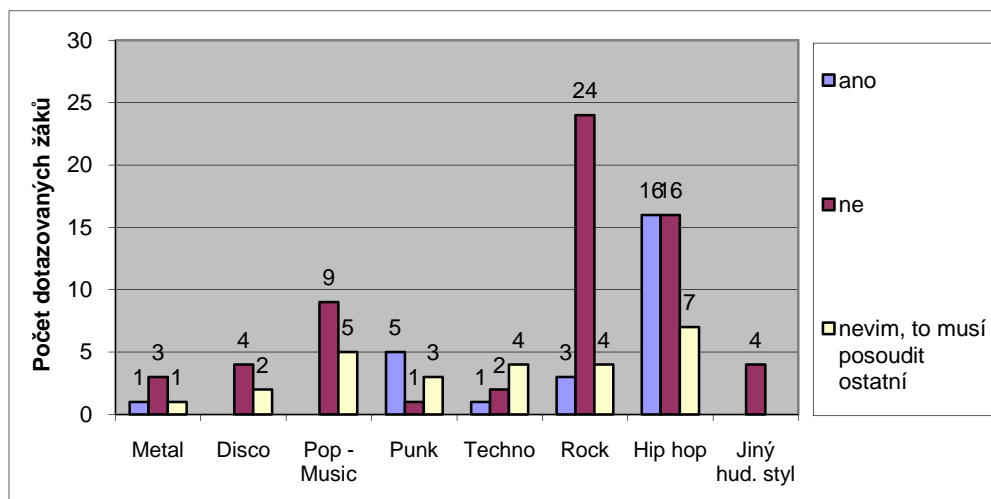

Graf 21 Na mém chování mi vadí, že jsem někdy...

Nejvíce respondentů v této otázce zvolilo odpověď jiné. A to z hudebního stylu hip – hop (11 z 39) a pop – music (5 ze 14). Evidentně jim nestačila moje nabídka odpovědí, a tak měli potřebu ji něčím doplnit. Uvedli, že na jejich chování jim vadí: stydlivost, urážlivost, drzost, neprůbojnost, přecitlivělost, naivita. Toto je výčet z odpovědi jiné. Ne každý respondent tuto položku vyplnil, i když ji zaškrtnul. Jako další nejsilnější odpověď uvedli respondenti z hudebního stylu metal (2 z 5), disco, pop - music, (4 ze 14) rock (9 z 31), že mají tendenci impulsivně jednat, s čímž zřejmě nejsou spokojeni. Vulgární chování u sebe neradi vidí respondenti z hip – hopu (9 z 39), rocku (8 z 31), techna, punku a pop – music a jedním respondentem i disco a metal. Sobeckost je vlastnost, kterou ve svém chování nerado pozoruje 10 respondentů z hip – hopu, 4 z rocku, 2 z disca, pop – music, punku, techno. Agresivita je u dnešní mládeže celkem častá, a tak jsem ji začlenila do svého výčtu možných odpovědí na tuto otázku. Ze všech hudebních stylů celkem u sebe agresivní chování spatřuje 10% (12) respondentů. Na 115 respondentů je to podle mého názoru poměrně malý počet. Pro zajímavost uvádím ještě něco málo z odpovědi jiné, kterou dopisovali. Na jejich chování jim vadí například: „umachrovanost“, urážlivost, tvrdohlavost, náladovost, dotěrnost. 6 respondentů, sice zaškrtnlo nějakou odpověď, ale na konci připsalo, že jim na jejich chování vlastně nic nevadí.

Část 4 OBLEČENÍ

19) Na otázku „*Myslíš si, že tvé oblékání vychází z tvého oblíbeného hudebního stylu?*“ odpověděli respondenti následovně:

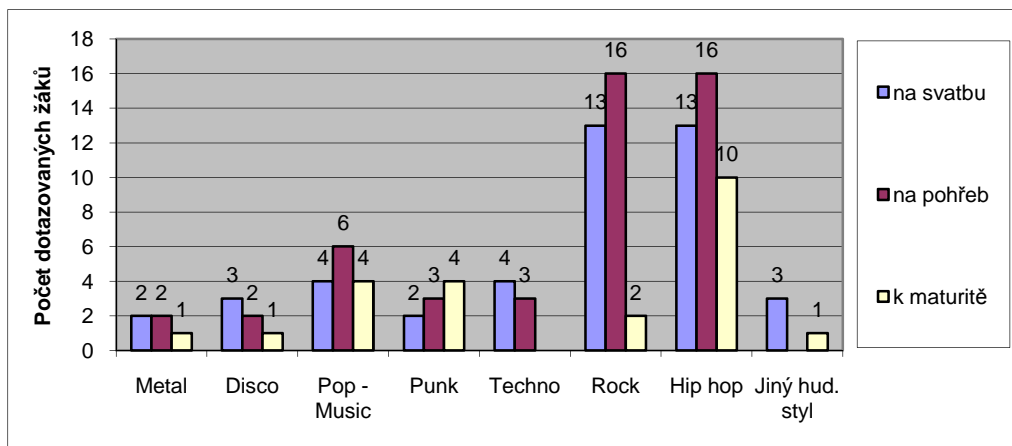

Graf 22 Myslíš si, že tvé oblékání vychází z tvého oblíbeného hudebního stylu?

V této otázce byla ještě možnost odpovědi - jiné. Tu však nikdo nevyužil.

Z odpovědí je zřejmé, že hudební styl rock, metal, disko, pop – music a jiný hudební styl patrně neovlivňuje respondenty ve vkusu oblékání. Hip – hop má pro 41% (16) svých respondentů vliv na styl oblékání, na druhou stranu však pro stejný počet respondentů nemá hip – hop dopad na způsob oblékání. Zřetelný vliv ve stylu oblékání vidí respondenti z hudebního stylu punk, kde si to myslí 5 respondentů z 9. V souhrnu lze napsat, že podle respondentů se vliv jejich oblíbeného hudebního stylu neodráží v tom, co si na sebe obléknou.

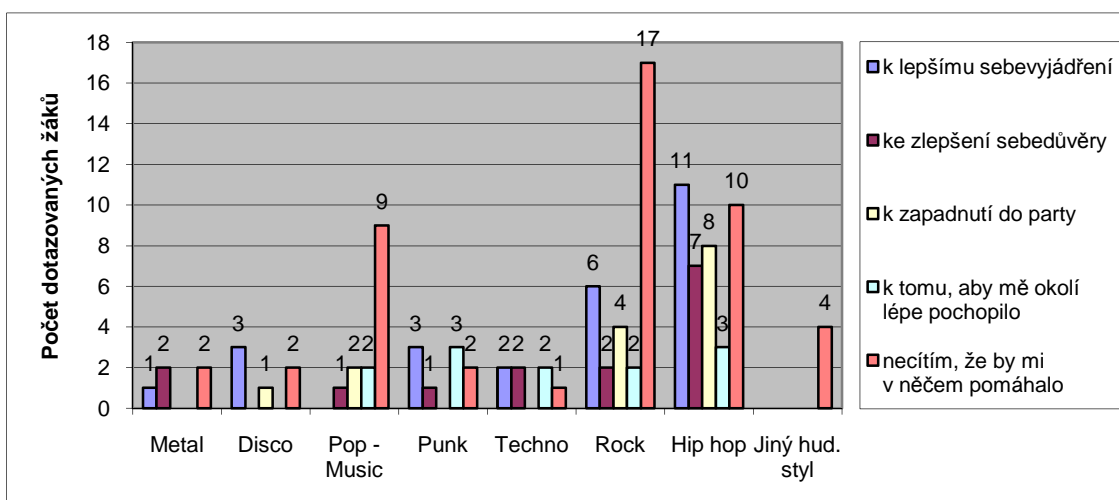
20) Na otázku „*Kam bys oblečen ve tvém oblíbeném hudebním stylu určitě nešel?*“ odpověděli respondenti následovně:

Graf 23 Kam by jsi oblečen ve tvém oblíbeném hudebním stylu, určitě nešel?

Je vliv hudebního stylu na respondenty opravdu tak velký, že by se takhle dokázali obléct třeba i na pohřeb? Ne, na pohřeb by takto oblečení určitě zřejmě nešli respondenti z hudebního stylu rock, hip – hop a pop – music. Na svatbu by si oblečení ovlivněné hudebním stylem nevzalo 13 respondentů z rocku, 13 z hip – hopu, 3 z disca a jiného hudebního stylu a 4 respondenti z metalu. Evidentně maturita není tak společenská událost, aby se na ni člověk nemohl obléci dle svého gusta. Z celkového počtu respondentů jen 20% by se k maturitě obléklo jinak.

21) Na otázku „*Máš pocit, že ti oblékání v tvém hudebním stylu pomáhá...*“ odpověděli respondenti následovně:

Graf 24 Máš pocit, že ti oblékání v tvém hudebním stylu pomáhá...

Ve větší míře (47%) odpovědí na tuto otázku spíše oponuje. V každém hudebním stylu se najde minimálně 1 respondent, který nepocítuje, že by mu oblečení v hudebním stylu pomáhalo. Z celkového počtu respondentů si 23% (26) myslí, že hudební vkus, podle kterého se oblékají, jim pomáhá v lepším sebevyjádření. Nejvíce si to však myslí respondenti z hudebního stylu hip – hop, rock a disco. Najdou se zde i respondenti, kteří berou hudební styl v oblečení jako prostředek k zapadnutí do party nebo k lepšímu pochopení od okolí. 13% (15) respondentům z celkového počtu oblékání ve stylu pomáhá zlepšit sebedůvěru, a to především hip – hopu, metalu a technu.

4.5 Závěr výzkumu

Z provedeného výzkumu vyplývá, že v nadpoloviční většině žáků 9. tříd ze Šumperka ovlivňuje jejich život hudební styl. Preference hudebního stylu se projevuje jak v oblastech týkajících se životních hodnot, oblékání, tak ve sférách názorů, postojů a sebehodnocení.

Hodnotový žebříček měl žáky prověřit, jestli jim hudba mění postavení hodnot v životě. Zdá se, že některé hudební styly nemají vliv na postavení hodnot v životě žáků. Můžeme je označit jako neutrální, lze tam zařadit hudební styl metal, disco, rock, pop – music, jiný hudební styl a techno. Zdraví, rodina a láska se pohybují na prvních třech místech. Hudba pro ně nemá významnou hodnotu, zaujímá poslední dvě místa v hodnotovém žebříčku. Další skupinu hudebních stylů, kam patří hip – hop a punk bych nazvala jako hraniční. Co se týče zdraví, vede na prvním místě. Změnou je však hudba, která je pro ně vyšší hodnotou jako láska či rodina. V souhrnu lze říci, že hudební styl nezasahuje do postavení hodnot v životě. Evidentně názory, které razí některé hudební styly, nemají vliv na úsudek žáků. Přestože si většina myslí, že jejich oblíbená hudební skupina razí morální názory, neshodují se s nimi jen částečně nebo vůbec. Styl oblékání je pro žáky záležitostí spíše osobního vkusu, než hudebního. 54% žáků se v hudebním stylu neobléká a rozhodně by v něm nešli na společenské události, které si vyžadují formální oblek. Na konec bych zdůraznila výsledky z odpovědí, které testovaly sebekritiku žáků, kde se žáci ze všech hudebních stylů shodli na tom, že jsou v první řadě kamarádští a společenští. Téměř totéž si myslí o tom, jak jsou vnímáni okolím. Zajímavostí jsou zde žáci z hudebního stylu metal, kteří si o sobě na třetím místě myslí, že jsou nenápadní, avšak okolí je podle nich vnímá jako výstřední. To jsou dva protichůdné názory. Je možné, že je tak okolí vnímá právě kvůli hudbě, kterou

preferují. V globálu je totiž metal v podvědomí lidí hodnocen spíše negativně, než pozitivně. Svoje názory pak společnost projektuje do protagonistů tohoto hudebního stylu. Jedná se však o více hudebních stylů, než jen o metal, kde mínění lidí není příliš vysoké.

Jsou však určité oblasti, kde je na místě se zamyslet nad tím, jaký vliv má na ně hudební styl. V otázce, v níž měli odpovědět na to, zdali je poslech oblíbené hudby byt' jen myšlenkou navedl k sebepoškozování, odpovědělo ANO 5 žáků (z 31) hudebního stylu rock, 7 žáků (z 30) hudebního stylu hip – hop a jeden žák (ze 7) z hudebního stylu techno. Jsou to docela vysoká čísla na to, aby se dala opomenout. Možná by se na školách mělo více přednášet o sebepoškozování a jeho důsledcích. Stálo by za uvážení vymyslet efektivní preventivní program proti sebepoškozování, obohacený informacemi o hudebních stylech – směrech.

ZÁVĚR

Hudba je bezpochyby součástí lidského života. Pomáhá nám v komunikaci, uvolňuje napětí, dává prostor k vyjádření emocí, probouzí naše smysly. Dokáže uklidnit naši mysl navodit pocit euforie. Má léčivé účinky a poskytuje člověku možnost seberealizovat se. V období adolescence je hudba důležitým prvkem pro rozvoj jedince. Pomáhá dospívajícím začlenit se do sociálních skupin, kde se stává centrem společného zájmu. Hudba a její hudební styly mají silný vliv na adolescenty, kteří právě hledají sami sebe a nedokážou se do současného světa zařadit. Dokáže změnit jejich image po stránce vzhledové, postojevé a názorové. Vliv hudebních stylů na dospívající se liší od žánru. Každý hudební styl má svou vlastní filozofii, odlišnou od ostatních. Odlišují se svou vlastní suverenitou i autonomií. Co hudební styl to jiná kultura a jiný dopad na jedince.

Dnešní generace teenagerů žije především z hudebního stylu hip – hop, jenž dává velkou možnost vyjádřit dospívajícímu své emoce v textech a ihned si je hudebně zrealizovat rapem. Jak ukázal výzkum tento styl má silný vliv i v ovlivňování názoru na svět a okolí. Určuje styl oblékání a stává se tak pro adolescenty životním stylem. Téměř to samé se dá říct o vlivu hudebního stylu punk. Je pro ně vzorem, ke kterému vzhlíží a který dokáže jedinci změnit jeho pohled na svět. Hudební styl hip – hop má oproti punku jednu velkou výhodu. Je to styl hodně medializovaný a podporovaný showbiznysem, působí tak na více teenagerů, kteří jsou v tomto období lehce ovlivnitelní reklamou. Punk tuto výhodu nemá. Jako další hudební žánr se sílou ovlivnit jedince zmíním metal. K dokládání faktů, důležitých pro výzkum mi pomohla literatura, která dopad hudebního stylu metal na adolescenty také popisuje. Ovlivňuje adolescenta především v jeho vnější vizáž a chování, které na okolí působí někdy až magicky. Jsou častokrát neprávem označovány za satanisty, což pramení z nevědomosti lidí. Hudební žánr rock přináší pro své vyznavače především uvolnění v podobě koncertů, kde se mohou adolescenti patřičně vyřádit a vybit si tak své emoce. Ale i tento hudební styl přináší adolescentům možnost se v něm zrealizovat a získat tak rockovou vizáž. Jako neutrální hudební styly lze označit disco, pop – music a techno. Nezasahují tolik do změny image adolescenta, mají funkcí spíše odreagovávající a netvoří tak ze zásady jejich životní styl. Hudební styl se však může stát i špatným výchovným vzorem. Skýtají v sobě hrubost a vulgární slova, která si pak leckdy adolescent osvojí a praktikuje na ostatních lidech. Výzkum se zaměřil na to, jestli se adolescent nechá ovlivnit ve slovním vyjadřování hudebním stylem a pokud ano tak jak často tyto výrazy používá. Téměř všech-

ny hudební styly mají dopad na slovní vyjadřování adolescentů. Frekvenčně nejvíc však používají slova nebo výrazy z textů teenageři z hudebního stylu hip – hop. Výzkum však poukázal i na jiná možná úskalí spojená s preferencí hudebního stylu, a to sebepoškozování. Pokud mají některé hudební styly vliv na agresivitu jedinců, je možné, že budou mít vliv i na sebepoškozování. Podle mého názoru by se měla společnost více zajímat o tyto možné destruktivní vlivy a zaměřit se na jejich prevenci. Výzkum proběhl na základních školách v okrese Šumperk. Jako respondenty jsem si zvolila žáky 9. tříd. Při vyplňování dotazníku velice dobře spolupracovali a měli radost z toho, že se někdo zajímá o jejich hudební vkus. Přínos této bakalářské práce spatřuji především v možnosti uplatnění výsledků pro mimoškolní výchovu. Může být námětem k založení klubů, které by se nesly v duchu hudebních stylů. Mládež by se tam scházela s lidmi stejného názoru a vkusu, kde by měla také možnost realizovat se například v tanci, typickém pro daný hudební styl nebo rozvíjet hudební schopnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- DRÁBEK, V. *Popularizace hudby*. Jinočany : H&H, 1992. 134 s. ISBN 80-85467-84-4.
- DRÁBEK, V. *Stručný průvodce hudební psychologií*. Praha : Univerzita Karlova, 2004. 62 s. ISBN 80-7290-161-3.
- FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. Praha : Karolinum, 2007. 238 s. ISBN 978-80-246-0965-2.
- HEŘMÁNEK, Z. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty : Průvodce moderní hudbou 90. let*. Praha : Maťa, 1998. ISBN 80-86013-41-3. Hip -hop, s. 97-110.
- KOHOUTEK, R. *Poznávání osobnosti dětí, mládeže i dospělých*. Praha. [on-line]. [Praha]: [cit. 2005-09-13]. Dostupné také na internetu <<http://www.ped.muni.cz/>>
- KOMÁNKOVÁ, J. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty : Průvodce moderní hudbou 90. let*. Praha : Maťa, 1998. ISBN 80-86013-41-3. Dance & trance, s. 134-164.
- KORÁL, P. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty : Průvodce moderní hudbou 90. let*. Praha : Maťa, 1998. ISBN 80-86013-41-3. Hard music, s. 165-183.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 144 s. ISBN 80-7178-747-7.
- MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha : Supraphon, 1983. 416 s.
- NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha : Academia, 2003. 507 s. ISBN 80-200-0993-0.
- POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha : Supraphon, 1984. 459 s.
- SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 320 s. ISBN 80-04-20587-9.
- SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha : Supraphon, 1974. 200 s.
- SILLAMY, N. *Psychologický slovník*. Strossová I. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 246 s. ISBN 80-244-0249-1.
- ŠABATA, J. *Rajče na útěku : Kapitoly o kultuře a folkloru dnešních dětí a mládeže s ukázkami*. Brno : Doplněk, 2003. ISBN 80-7239-146-1. Jak se někteří oblékají, s. 217-232.
- VACÍNOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D., FARKOVÁ, M. *Psychologie*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. 189 s. ISBN 978-80-86723-47-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : Dětství a dospívání*. Praha : Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

VÁŇOVÁ, H., SKOPAL, J. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. Praha : Karolinum, 2007. 198 s. ISBN 978-80-246-1367-3.

VRKOČOVÁ, L. *Slovníček základních hudebních pojmů*. 3. vyd. [s.l.] : Vydáno vlastním nákladem, 1996. 221 s. ISBN 80-901611-3-8.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Celkové rozdělení žáků dle pohlaví.....	36
Graf 2 Rozdělení podle preference hudebního stylu.....	37
Graf 3 Rozdělení dle toho, s kým bydlí	37
Graf 4 Rozdělení dle bydliště	38
Graf 5 Myslíš si, že hudební styl ovlivňuje tvůj životní styl?.....	39
Graf 6 Co na svém oblíbeném hudebním stylu obdivuješ?	40
Graf 7 Myslíš si, že tvoje oblíbená skupina, kterou posloucháš, hlásá morální názory?.....	41
Graf 8 Je tvůj oblíbený hudební styl to, pro co žiješ?.....	42
Graf 9	42
Graf 10 Zastáváš stejné názory, které tvůj hudební styl prosazuje?	43
Graf 11 Vadilo by ti, kdyby tvoje oblíbená hudební skupina měla texty, které by někoho ponižovaly či jinak degradovaly?	43
Graf 12 Myslíš si, že sejetí s tvou oblíbenou hudbou ti nějak změnilo pohled na svět.....	44
Graf 13 Dává ti hudba možnost, se jakýmkoliv způsobem, projevit na veřejnosti?.....	45
Graf 14 Používáš slova, nebo výrazy, z textů tvé oblíbené skupiny?.....	46
Graf 15 Jak často výrazy tvé oblíbené hudební skupiny používáš?.....	47
Graf 18 Co pro tebe hudba znamená?.....	49
Graf 20 Navedl tě někdy poslech tvé oblíbené hudby, byť jen myšlenkou, k sebepoškození?.....	52
Graf 21 Na mém chování mi vadí, že jsem někdy... ..	55
Graf 22 Myslíš si, že tvé oblékání vychází z tvého oblíbeného hudebního stylu?	56
Graf 23 Kam by jsi oblečen ve tvém oblíbeném hudebním stylu, určitě nešel?.....	57
Graf 24 Máš pocit, že ti oblékání v tvém hudebním stylu pomáhá... ..	57

SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH

Tabulka 1 Rozdělení žáků podle preference hudebního stylu	37
Tabulka 2 Hodnoty metal.....	50
Tabulka 3 Hodnoty disco.....	50
Tabulka 4 Hodnoty pop – music.....	50
Tabulka 5 Hodnoty punk.....	50
Tabulka 6 Hodnoty techno.....	51
Tabulka 7 Hodnoty rock.....	51
Tabulka 8 Hodnoty hip – hop.....	51
Tabulka 9 Hodnoty jiný hudební styl.....	51

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Pohlaví:

- a) žena
- b) muž

2. Bydliště:

- a) vesnice
- b) město

3. V domácnosti bydlím:

- a) jen s matkou
- b) jen s otcem
- c) s oběma rodiči

4. Jaký je tvůj oblíbený hudební styl?

- a) rock
- b) metal
- c) hip - hop (podžánry Rap, Oldschool, Newschool)
- d) emo
- e) gothic
- f) punk
- g) techno (podžánry např. jungle, electro, trance...)
- h) disko
- i) pop – music
- j) jiný – napiš jaký

5. Myslíš si, že ovlivňuje tvůj životní styl?

- a) ano
- b) ne

6. Co na svém oblíbeném hudebním stylu obdivuješ?

- a) obsah textu
- b) hudební stránku
- c) životní filozofii

7. Myslíš si, že tvé oblékání vychází z tvého oblíbeného hudebního stylu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, to musí posoudit ostatní

8. Kam by jsi oblečen ve tvém oblíbeném hudebním stylu, určitě nešel?

- a) na svatbu
- b) na pohřeb
- c) k maturitě
- d) jiné.....

9. Máš pocit, že ti oblékání v tvém hudebním stylu pomáhá.....

- a) k lepšímu sebevyjádření
- b) ke zlepšení sebedůvěry
- c) k zapadnutí do party
- d) k tomu, aby mě okolí lépe pochopilo
- e) necítím, že by mi v něčem pomáhalo

10. Myslíš si, že tvoje oblíbená skupina, kterou posloucháš, hlásá morální názory?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

11. Je tvůj oblíbený hudební styl je to pro co žiješ?

- a) ano
- b) ne

12. Zastáváš stejné názory, které tvůj hudební styl prosazuje?

- a) ano
- b) ne
- c) jen, částečně

13. Vadilo by ti, kdyby tvoje oblíbená hudební skupina měla texty, které by někoho ponižovaly či jinak degradovaly(snižovaly lidskou důstojnost)?

- a) ne, jsou to jenom slova
- b) ano
- c) nevím

14. Myslíš si, že sejetí s tvou oblíbenou hudbou ti nějak změnilo pohled na svět?

- a) ano
- b) ne
- c) nemohu to posoudit

15. Dává ti tvoje hudba možnost, se jakýmkoliv způsobem, projevit na veřejnosti?

- a) ano (napiš prosím jak, nebo v čem, ti dává prostor se na veřejnosti projevit?)

.....

- b) ne(napiš prosím, proč ti nedává prostor se na veřejnosti projevit?)

.....

16. Používáš slova, nebo výrazy, z textů tvé oblíbené skupiny?

- a) ano
- b) ne

17. Jak často výrazy tvé oblíbené hudební skupiny používáš?

- a) stále
- b) často
- c) občas
- d) někdy
- e) nepoužívám

18. Hudba ti pomáhá, hlavně když...:

- a) se cítíš hodně špatně
- b) si potřebuješ odpočinout
- c) potřebuješ dodat energii
- d) se o ni mohu opřít v těžkých životních situacích
- e) v ničem mi nepomáhá
- f) jiné.....

19. Tvoje hudba ti dává možnost:

- a) uvolnit se
- b) se projevit se
- c) utéct před realitou
- d) zlepšit se
- e) lépe pochopit sebe
- f) pochopit svět

20. Myslím si o sobě, že jsem .. (vyber tři vlastnosti, o které u tebe převládají a seřaď je podle důležitosti, 1 - nejvíc mě vystihuje)

- a) kamarádský
- b) společenský
- c) empatický (dokáži se vžít do pocitů toho druhého)
- d) tolerantní
- e) nenápadný
- f) výstřední
- g) neústupný ve svých postojích a názorech
- h) jiné...

21. Ostatní o mě říkají, že jsem(vyber tři vlastnosti, o které u tebe převládají a seřaď je podle důležitosti, 1 - nejvíc mě vystihuje)

- a) kamarádský(á)
- b) společenský(á)
- c) empatický(á) (dokáži se vžít do pocitů toho druhého)
- d) tolerantní
- e) nenápadný(á)
- f) výstřední
- g) neústupný ve svých postojích a názorech
- h) jiné.....

22. Na mém chování mi vadí, že jsem někdy...

- a) přehnaně impulsivní
- b) agresivní
- c) vulgární
- d) sobecký
- e) jiné.....

23. Uved' pořadí důležitosti hodnot ve tvém životě. (1 – nejvyšší, 10 – nejnižší)

- a) peníze
- b) bezpečí
- c) soukromí
- d) rodina
- e) jistota
- f) moje hudba
- g) přátelé
- h) láska
- i) škola
- j) zdraví

24. Navedl tě někdy poslech tvé oblíbené hudby, byť jen myšlenkou, k sebepoškození?

- a) ano
- b) ne

25. Co pro tebe hudba znamená?

- a) životní smysl
- b) milý doprovod životem
- c) zpestření života